

Barnevernsreformen

– Oppfølging av gjennomføring av reformen

3. statusrapportering. Året 2022.

Innhold

1. Innledning	2
1.1 Om barnevernsreformen – mål og sentrale risikotema	2
2. Oppsummering av Bufdirs vurderinger av risiko knyttet til måloppnåelse	3
3. Kunnskapsgrunnlag	4
3.1 Hva viser statistiske parametere om status og utvikling på barnevernsfeltet?	4
3.1.1 Nedgang i antall meldinger og antall undersøkelser som konkluderer med tiltak	5
3.1.2 En sterkere nedgang i antall barn med hjelpetiltak enn tidligere	5
3.1.4 Fortsatt nedgang i antall nye tiltak i beredskapshjem og institusjon	8
3.1.5 Omsorgovertakelser er stabilisert etter siste år kraftige nedgang.	11
3.2 Hva viser årsrapporteringen fra Bufetat	12
3.2.1 Fosterhjem	12
3.2.2 Barnevernsinstitusjon	14
3.2.3 Spesialiserte hjelpetiltak	14
3.3 Hva formidler Delrapport 1 om følgeevalueringen av barnevernsreformen	15
3.4 Tverrfaglig innsats i kommunen og plan for forebygging etter barnevernsloven § 15-1	16
3.5 Portefølje tiltak, prioritering økonomi, nivå institusjonsbruk	18
4. Bufdir sine vurderinger av risiko for måloppnåelse	19
4.1 Pandemien	19
4.2 Tverrfaglig innsats og plan for forebygging etter barnevernsloven § 15-1	20
4.2.1 Plan for forebygging etter barnevernsloven § 15-1	20
4.2.2 Samordning av tjenester	21
4.3 Portefølje, tiltak, prioritering økonomi, nivå institusjonsbruk	22
4.3.1 Fosterhjem	22
4.3.2 Private tilbydere	24
4.3.3 Kommunens tiltaksportefølje	24
4.3.4 Nivå institusjonsbruk og statlige hjelpetiltak	25
5. Tiltak fremover - for realisering av barnevernsreformens målsettinger	25
5.1 Styrke forankring på ledernivå i kommunene	25
5.2 Videreutvikle arenaer for samhandling mellom sektorene på alle nivå	25
5.3 Tydeliggjøre roller og ansvar (bistandsplikt)	26
5.4 Følge opp kompetansestrategien	26
5.5 Videreføring av Nasjonal koordineringsgruppe - 2023	27
5.6 Dokumentere status i sektoren – kvalitativt og kvantitativt	27
5.7 Oversikt over tiltak	28

1. Innledning

Bufdir skal ha et ansvar for å følge med på at gjennomføringen av barnevernsreformen er i tråd med reformens intensjoner om tidlig innsats, effektiv ressursbruk og forutsigbare tjenester. Sentralt for Bufdir sitt oppfølgingsansvar er den løpende overvåkingen av barnevernsreformens virkning, og vurderingen av behovet for eventuelle tiltak for å bidra til at målsettingene for reformen realiseres.

Per 31. desember 2022 har barnevernsreformen virket i ett år. Det er fortsatt for tidlig å se effekter og gevinster av en så stor reform. Denne statusrapporteringen gir en beskrivelse av tilstanden og konsekvenser basert ut fra kunnskapsgrunnlaget som foreligger per 31.12.

Vi vil i denne sammenheng også fremheve at det på tidspunktet for barnevernsreformens ikrafttredelse, fortsatt var pågående arbeid med flere prosesser, som er sentrale for realiseringen av reformens målsettinger. På dette tidspunktet hadde vi også vært gjennom en to-års periode med covid-19 pandemi, jf. statusrapporteringene for utsatte barn og unges tjenestetilbud under covid-19-pandemien. Pandemien har også vært pågående samtidig med det forberedende arbeidet med å gjøre barnevernsreformen kjent.

Sentrale aktiviteter for oppfølgingsarbeidet er innhenting av kunnskapsgrunnlag som informasjon fra relevante aktører, samt analyse og risikovurderinger av den informasjonen som foreligger.

Nasjonal koordineringsgruppe for gjennomføringen av barnevernsreformen har som oppgave å sammenstille og vurdere informasjon om utviklingene i kommunene i kjølvannet av reformen slik at man på et tidlig tidspunkt kan gripe inn og korrigere eventuell uheldig utvikling.

Koordineringsgruppen skal videre identifisere aktiviteter og tiltak som kan bidra til positiv utvikling i kommunene, og formidle dette bredt på en hensiktsmessig måte.

Vi vil fortløpende motta aktuelle rapporter fra Følgeevalueringen av barnevernsreformen (Menon Economics i samarbeid med Bufdir), og ta det med videre i vår oppfølging av reformen og i dialogen vi har med Nasjonal koordineringsgruppe for barnevernsreformen. Den første delrapporten for følgeevalueringen er tatt med som kunnskapsgrunnlag for denne statusrapporteringen.

Statusrapporten har avslutningsvis et kapittel med nærmere beskrivelse av veien videre, samt relevante tiltak for realisering av barnevernsreformens målsettinger.

1.1 Om barnevernsreformen – mål og sentrale risikotema

Det overordnede målet med reformen er at flere barn skal få rett hjelp til rett tid, og at tjenestetilbudet i større grad skal kunne tilpasses lokale forhold.

Med barnevernsreformen har kommunene fått et større ansvar for barnevernet, både faglig og økonomisk. Samlet sett er barnevernsreformen i realiteten en oppvekstreform, hvor kommunene tilrettelegger for tverrfaglig samhandling mellom ulike kommunale tjenester og nivåer.

Målene i reformen er formulert på ulike nivåer. I tillegg til målformuleringene finner vi flere prioriterte forbedringsområder i reformen - forutsetninger for at reformens målsettinger skal nås.

Målene i reformen;

- Sterkere prioritering av tidlig innsats og forebygging i kommunene
- Bedre tilpasset hjelp til det enkelte barn og families behov
- God rettssikkerhet
- Mer effektiv ressursbruk og oppgaveløsning
- Lokal forankring og styring

- Utdanning og kompetanse
- Tydelig ansvarsdeling mellom stat og kommune

Prioriterte forbedringsområder;

- Barnas behov i sentrum
- Tydelig ansvarsdeling mellom stat og kommune
- Utdanning og kompetanse
- Lokal forankring og styring

Risiko og utfordringer identifisert før iverksetting av barnevernsreformen, er formulert i «Fellesnotat fra nasjonal koordineringsgruppe for gjennomføring av barnevernsreformen. Dato: 18.12.2020. Kunnskapsgrunnlag for arbeid med barnevernsreformen».

Sentrale risikotema knyttet til målene i reformen er;

- Tverrfaglig innsats i kommunen
- Plan for forebygging etter barnevernsloven § 15-1
- Portefølje tiltak – kommunalt og statlig
- Kapasitet og kompetanse
- Prioritering økonomi
- Nivå institusjonsbruk

2. Oppsummering av Bufdirs vurderinger av risiko knyttet til måloppnåelse

Et sentralt mål for reformen er kommunens økte satsning på forebygging og tidlig innsats, slik at flere barn og unge kan få hjelp som virker til rett tid. God rettssikkerhet, barnets behov i sentrum og bedre tilpasset hjelp til det enkelte barn og families behov, er sentrale målsettinger med reformen.

Bufdirs vurderinger av risiko for måloppnåelse oppsummert;

- Håndtering av pandemien i innspurten før barnevernsreformen ikrafttredelse har gitt kommunene en tilleggsutfordring med hensyn til å prioritere nødvendige og ønskede forberedelser. Organisasjoner er satt i strekk både kapasitetsmessig og økonomisk.
- Alle barneverntjenester kjenner til reformen, men ikke alle kommunens øvrige velferdstjenester er kjent med reformens målsettinger. De har dermed ikke samme eierskap til reformen. Dette kan henge sammen med at øvrige departement ikke har gitt sine underliggende etater tilsvarende oppdrag, og informasjon som Bufdir har fått. Lovreguleringen er plassert i barnevernsloven. Dette øker risikoen for at målsettingen om tidlig innsats i kommunen og tverrfaglig samarbeid ikke realiseres.
- Det er nedgang i antall bekymringsmeldinger og en høyere prosentandel for henleggelse av meldinger og undersøkelser sammenlignet med tidligere år. Det er samtidig en sterkere nedgang i andel barn som mottar hjelpetiltak i forhold til barn som mottar omsorgstiltak. Hva dette skyldes er for tidlig å slå fast.
- Utfordringer knyttet til rekruttering og kapasitet på fosterhjemsområdet generelt, kan medføre risiko for at barn ikke får det tilbudet de har behov for, og kan bidra til at samarbeidet mellom kommune og etat blir utfordrende.
- Målsetting om utvikling av lokale kommunale tiltak er ikke realisert nasjonalt, og det er behov for fortsatt innsats på området.

3. Kunnskapsgrunnlag

Denne statusrapporteringen har følgende aktiviteter og datakilder som kunnskapsgrunnlag;

- Kommunenes rapportering per 31. desember,
- Uttrekk fra BiRK,
- Informasjon fra ordinær styringsdialog med Bufetat,
- Delrapport 1 fra Følgeevalueringen av barnevernsreformen,
- Dialogmøter med statsforvalter 9. desember 2022, 20. januar og 24. februar 2023
- Møte med Norsk Barnevernlederorganisasjon (NOBO) 13. februar,
- Møte med Nasjonal koordineringsgruppe 27. februar 2023.

I forbindelse med dialogmøte med statsforvalter den 9. desember, fikk embetene oversendt spørsmål om sentrale risikotema knyttet til reformen i forkant. Svarene ble oversendt oss skriftlig, og gjennomgått på møtet. Spørsmålene handlet om kommunens arbeid med plan for forebygging, status for kommunens tiltaksportefølje og status om samhandlingen mellom kommunene og Bufetat.

Nasjonal koordineringsgruppe fikk i forkant av møtet den 27. februar, det første utkast til statusrapporten til gjennomlesning. Dette for å få deres innspill og refleksjoner til kunnskapsgrunnlag og vurderinger, i samsvar med mandatet for koordineringsgruppen. Koordineringsgruppen fikk også presentert våre foreløpige analyser og statistikk fra kommunenes halvtårsrapportering per 31. desember og statistikk for Bufetat. Deres innspill er tatt med i denne statusrapporteringen.

Den første delrapporten fra følgeevalueringen med barnevernsreformen er levert, og vurderinger fra denne legges til grunn som kunnskapsgrunnlag for denne statusrapporteringen.

Våre vurderinger av risiko for måloppnåelse fra de to tidligere statusrapporteringer for 2022 er tatt med i denne statusrapporten.

3.1 Hva viser statistiske parametere om status og utvikling på barnevernsfeltet?

De kommunale barnevernstjenestene rapporterer halvårlig til statsforvalter og Bufdir, og vi har dermed tilgang på tall som belyser den kommunale utviklingen et år ut i reformen. I tillegg har vi statistikk fra Bufetat sitt fagsystem BiRK, som kan si noe om kommunalt bruk av statlige tiltak til og med 31. desember 2022. Vi har innhentet noen data fra fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker.

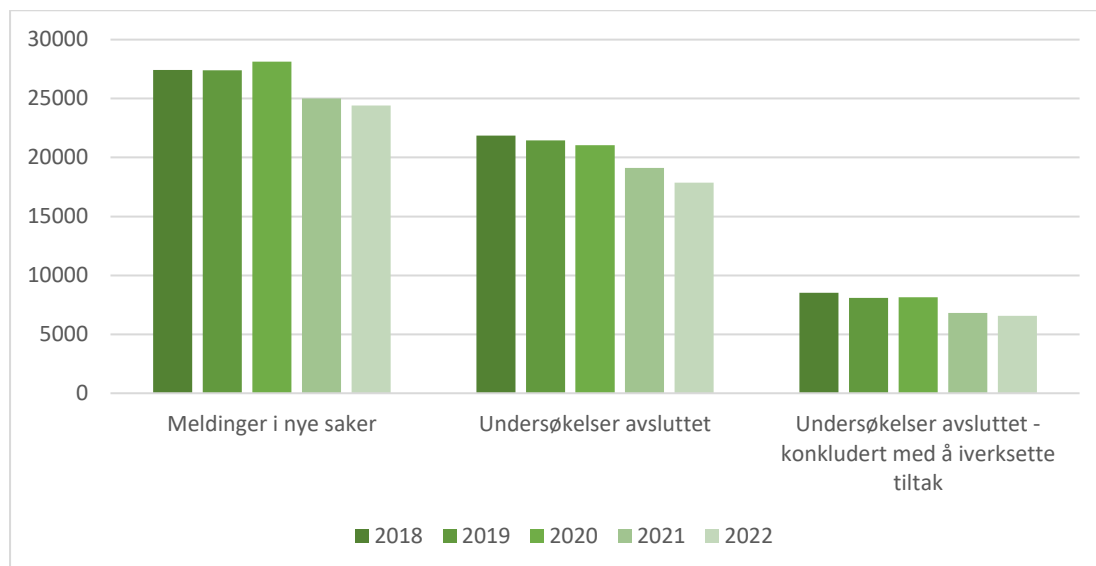
Ut fra tallmaterialet er det vanskelig å trekke ut konsekvenser av barnevernsreform og hva som kan knyttes til andre forklaringer. Det skyldes hovedsakelig to forhold: Tiden som har gått siden implementering av reform er fremdeles relativt kort og det tar tid før effekter av reform manifesterer seg. I tillegg er empiriske data som grunnlag for å belyse mulige effekter sparsomme.

Det overordnede nasjonale bildet viser tydelig en trend med en sterk nedgang i saker, fra de innledende fasene av en barnevernssak og til de som mottar de mest inngripende tiltakene. Det ser ut til at denne nedgangen fortsetter i 2022, samtidig som at nedgangen avtar noe i løpet av det første året av barnevernsreform. Det er imidlertid vanskelig å si om dette skyldes barnevernsreform, eller andre forhold som eksempelvis pandemien eller bedre forebyggende arbeid i andre tjenester.

3.1.1 Nedgang i antall meldinger og antall undersøkelser som konkluderer med tiltak

Figuren under viser utviklingen i antall saker som kommer inn til barnevernet og utfallet av disse sakene.

Figur 1 Antall mottatte meldinger, avsluttede undersøkelser og undersøkelser konkludert med tiltak, 2. halvår 2018-2022

Kilde: Kommunenes halvårsrapportering

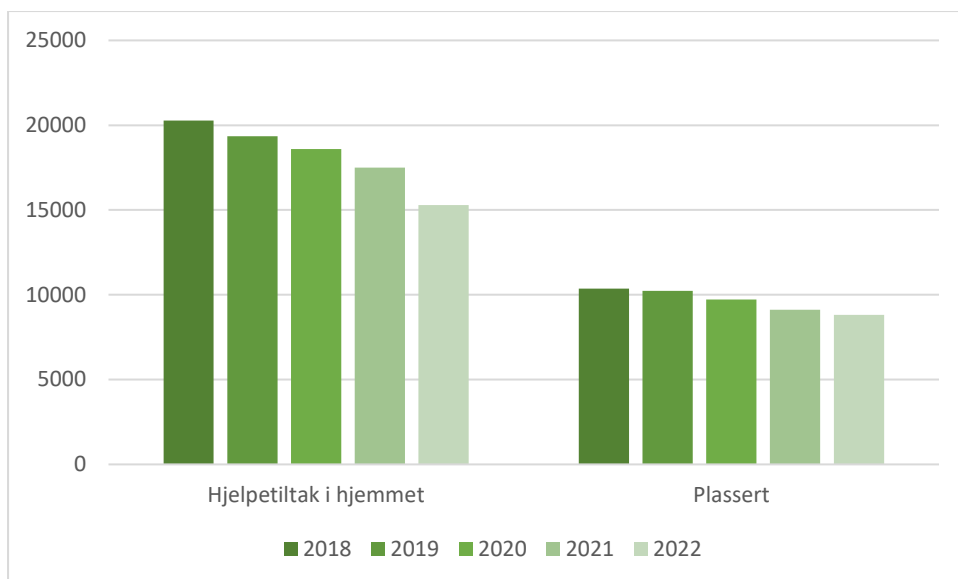
- **Nedgangen i antall meldinger siste årene, mer stabilt fra 2021 - 2022.** I løpet av andre halvår 2022 mottok barnevernstjenestene 24 400 bekymringsmeldinger i nye saker. Dette er en nedgang på 600 meldinger fra andre halvår 2021, som tilsvarer 2 prosent. Denne nedgangen er vesentlig lavere enn nedgangen fra 2020 til 2021, hvor antallet meldinger ble redusert med 11 prosent. Dette kan indikere at trenden de siste årene er i ferd med å snu, og at barnevernstjenestene vil oppleve en økning i meldinger de neste månedene. Ved neste kommunal rapportering (juni 2023) vil vi få et bedre grunnlag for å vurdere hvilken vei det går (fortsatt nedgang, stabilisering eller økning).
- **En høyere andel meldinger som blir henlagt.** 24 prosent av meldinger ble henlagt andre halvår 2022, som er en økning på 1 prosentpoeng fra året før, og 5 prosentpoeng fra 2020.
- **En enda lavere andel undersøkelser som konkluderer med tiltak.** Andre halvår 2022 endte 37 prosent av undersøkelsene med vedtak om å iverksette tiltak. Dette er omtrent på nivå som andre halvår 2021, men lavere enn årene forut.

3.1.2 En sterkere nedgang i antall barn med hjelpetiltak enn tidligere

Som det fremgår av figur 2 nedenfor, viser statistikken at antall barn (under 18) som mottar barnevernstiltak er **redusert med 9 prosent**, eller 2669 færre barn enn andre halvår 2021.

- **Antall barn som mottar hjelpetiltak i hjemmet er redusert med 13 prosent på ett år**, mens nedgangen de to foregående årene har ligget på fire til syv prosent.
- **Antall barn med plasseringstiltak utenfor hjemmet er redusert med 3 prosent.** Dette er en svakere reduksjon enn de to årene forut.

Figur 2 Antall barn 0-17 år med tiltak i og utenfor hjemmet, per 31. desember 2018-2022. Hele landet unntatt Oslo.

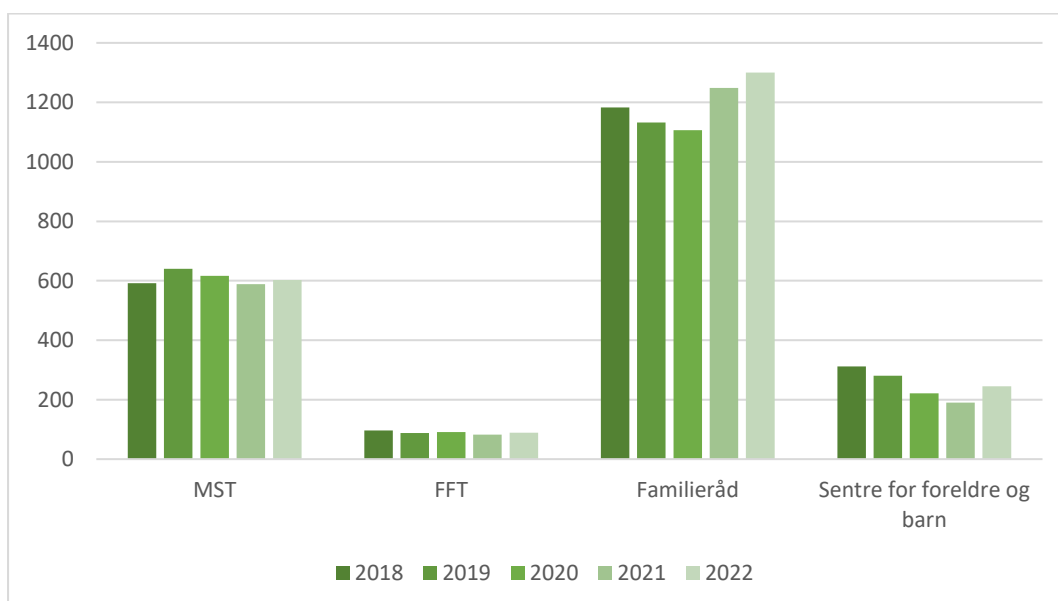

Kilde: Kommunenes halvårsrapportering

At det er en sterkere nedgang i antall barn med hjelpetiltak enn plasseringstiltak medfører at **relativt sett synker andelen av alle i barnevernet som mottar hjelpetiltak i hjemmet**. Per 31. desember 2021 mottok 66 prosent av alle under 18 år hjelpetiltak i hjemmet, mens det på samme tidspunkt i 2022 er redusert til 64 prosent.

Vi har også undersøkt om utviklingen for tiltak i og utenfor hjemmet er ulik avhengig av om Oslo er med i tallgrunnlaget eller ikke. Det er den ikke, og den prosentvise nedgangen blir den samme uavhengig av om Oslo er med eller ikke. Vi vil få mer kunnskap om det har vært noen endringer i tiltaksbruk når SSB publiserer statistikk for 2022. Fra Bufetats fagsystem BiRK kan vi se på kommunenes bruk av de spesialiserte hjelpetiltakene MST og FFT.

Figur 3 Nye statlige hjelpetiltak igangsatt 1. januar og 1. juli 2018-2022. Hele landet unntatt Oslo.

Kilde: Bufetats fagsystem BiRK

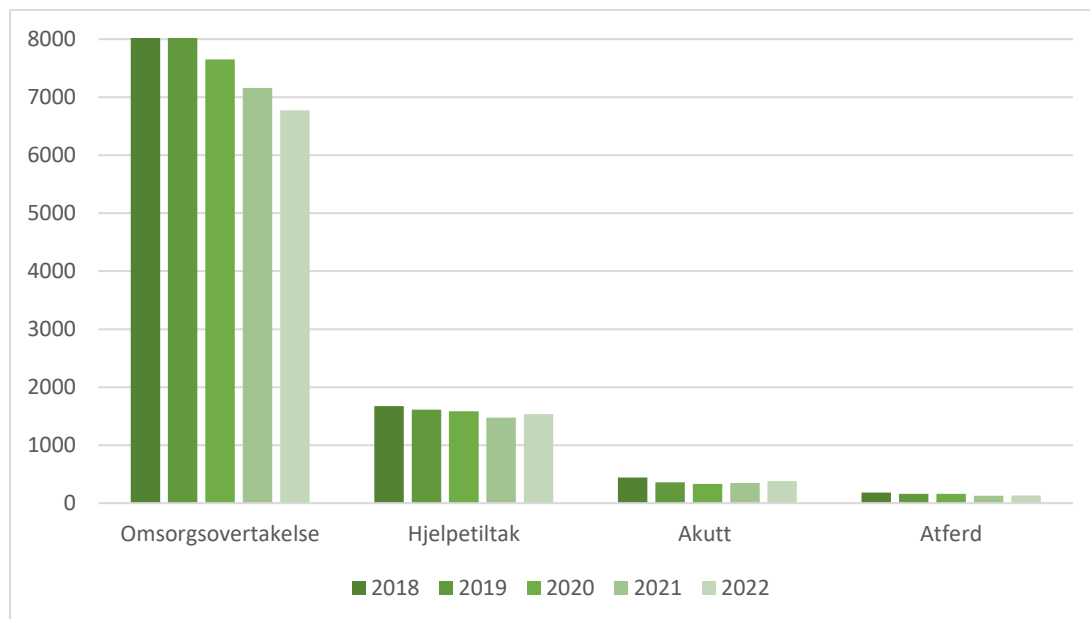
- Økning i antall nye saker med familieråd de to siste årene, fra om lag 1100 saker i året til 1300 i året.

- Relativt stabilt i antall nye MST, og noe økning i FFT. Disse tallene reflekterer imidlertid ikke kun kommunenes etterspørsel, ettersom tilbudene har begrenset kapasitet er antall nye tiltak styrt av tilgjengeligheten på tilbudet.
- Vi ser også en økning i senter for foreldre og barn, men aktiviteten er fortsatt lavere enn før pandemien

3.1.3 Nedgangen i barn som bor i fosterhjem og institusjon

Tall fra kommunenes halvårsrapportering for andre halvår 2022 viser at nedgangen i antall barn (under 18 år) som er plassert utenfor hjemmet utelukkende kan forklares av nedgang i omsorgsovertakelser.

Figur 4 Antall barn med plasseringstiltak utenfor hjemmet per 31. desember i 2018-2022, etter plasseringsgrunnlag. Hele landet unntatt Oslo.

Kilde: Kommunenes halvårsrapportering

Ser man på antall barn plassert per 31. desember etter hjemmelsgrunnlag finner vi:

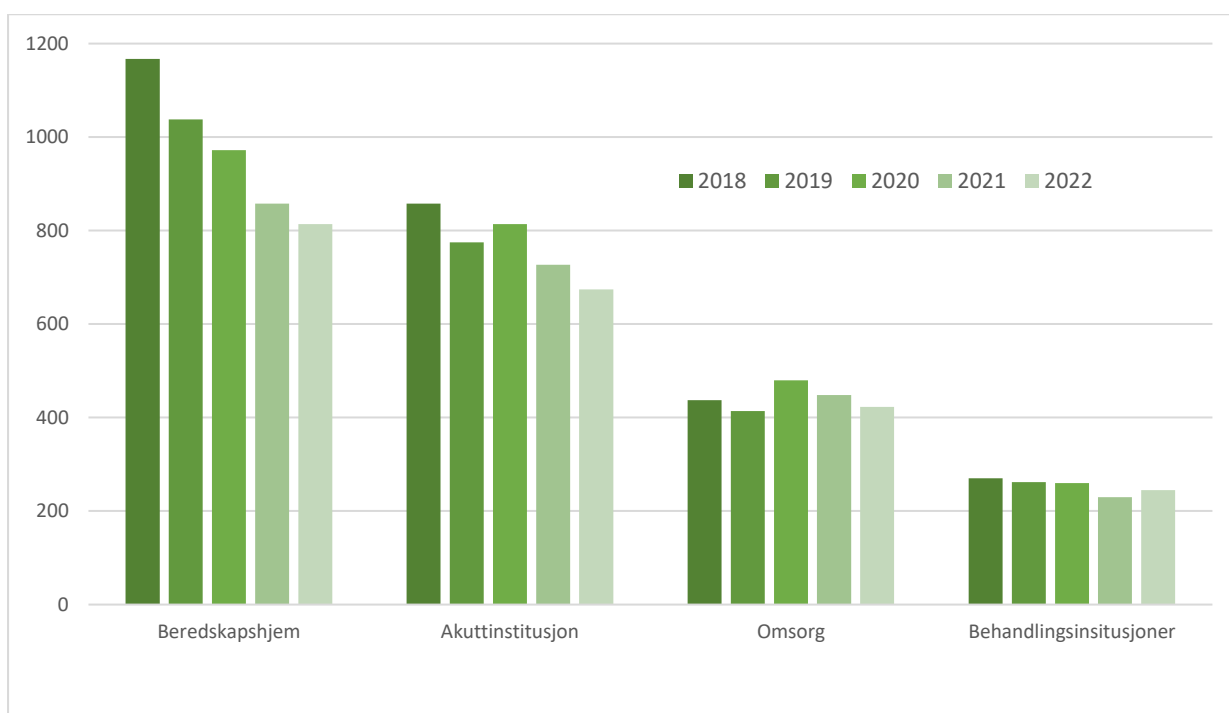
- Antall barn som bor i **fosterhjem eller institusjon på grunnlag av et vedtak om omsorgsovertakelse**, er redusert med 5,5 prosent; fra om lag 7 200 til 6 800. Nedgangen er noe svakere sammenlignet med nedgangen de to forutgående årene. Mulige forklaringer kan være bedre forebygging og tidlig innsats, at det kommunale barnevernet klarer å finne løsninger i familie og nettverk, uten at det skal være nødvendig å gå til omsorgsovertakelse i fylkesnemnda. Nemndene har også innført samtaleprosess. Det kan ha bidratt til at det er inngått flere frivillige avtaler. I tillegg kan sakene fra EMD ha gjort at tjenestene har fått høyere terskel for å fremme vedtak om omsorgsovertakelse. Det er svært uheldig dersom denne utviklingen innebærer at barnevernet griper inn for sent, og at barna ikke får riktig tiltak til riktig tid. Vi har imidlertid ikke grunnlag til å konkludere med det. Denne statistikken omhandler alle barn med vedtak om omsorgsovertakelse, og vedtaket om omsorgsovertakelse fra flere år og gjerne langt bakover i tid. Den er dermed mindre sensitiv for endringer i praksis. Statistikken fra sentralenheten, som presenteres nedenfor i avsnitt 3.1.5, omfatter kun nye vedtak i løpet av året og gir dermed et mer oppdatert bilde av endringer i tjenestene og nemndenes praksis.

- **Antall barn som er plassert som et hjelpetiltak er omtrent på samme nivå som tidligere år.**
- **Antall barn plassert etter akuttthjemmer og atferdshjemmer** er marginalt noe høyere ved utgangen av 2022 enn året før.

3.1.4 Fortsatt nedgang i antall nye tiltak i beredskapshjem og institusjon

Nedgangen i plasseringstiltak kommer til syne i alle typer plasseringstiltak der Bufetat har bistandsplikt. Det er vesentlig færre nye plasseringstiltak i løpet av 2022 sammenlignet med nye plasseringer i årene opp mot barnevernsreform. Samtidig ser vi at nedgangen fra 2021 til 2022 er til dels svakere enn mellom de forutgående årene. Dette gjelder særlig for nye plasseringer i beredskapshjem og akuttinstitusjon.

Figur 1 Antall plasseringstiltak med oppstart i perioden 1. januar til 31. desember, 2018-2022. Hele landet unntatt Oslo.

Kilde: Bufetats fagsystem BiRK

- **I absolutte tall** er det særlig kraftig nedgang i nye plasseringer i akuttinstitusjon og beredskapshjem i perioden fra «topp-året» 2018 til 2022.
- Vi finner også **nedgang i nye plasseringer i omsorgsinstitusjon** de siste årene, men her utgjør 2020, og ikke 2018, året med høyest antall nye plasseringer.
- **Behandlingsinstitusjoner skiller seg fra de andre døgntiltakene**, ved at det er en liten økning av nye plasseringer i løpet av det første året av barnevernsreform.
- **Prosentvis endring:** Både for beredskapshjem, akutt- og omsorgsinstitusjon finner vi mellom 5 til 7 prosent færre iverksatte tiltak i løpet av 2022 sammenlignet med 2021. For behandlingsinstitusjoner finner vi at nye plasseringer har økt med 7 prosent fra 2021 til 2022.

Nedgangen i nye plasseringer i løpet av siste året forut for og første året av reformen, kan tyde på en kommunal tilpasning til reform som kommer litt raskere enn den generelle utviklingen de siste årene skulle tilsi. Denne tolkningen gjelder imidlertid ikke utviklingen i bruk av beredskapshjem. Her ser vi at nedgangen begynte allerede fra 2018.

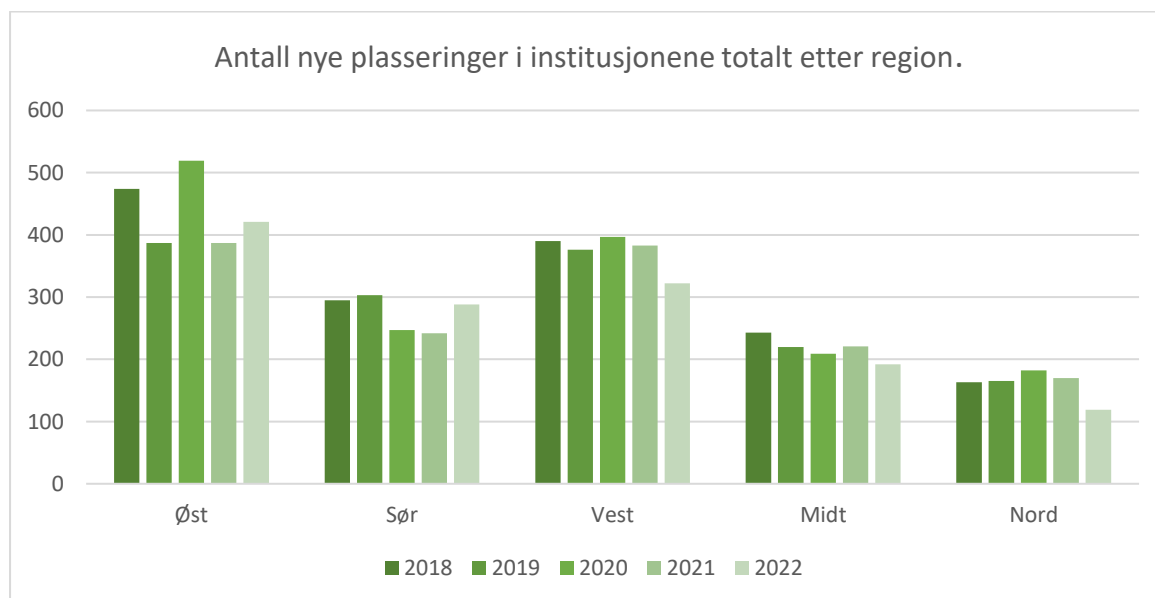
Samtidig ser vi at etter flere år med nokså kraftig nedgang i nye beredskapshjem som Bufetat har rekruttert, flater nedgangen noe ut i 2022. Tilsvarende ser vi at nedgangen i akutt-institusjonene også avtar noe. Men samtidig er det for tidlig å kunne slå fast dette med sikkerhet. Det at mye nedgangen i akutt-plasseringer startet fra 2018, tyder på at reform har mindre betydning for utviklingen vi ser.

Med hensyn til oppholdstid for tiltak som er avsluttet i løpet av første og andre tertial ser vi at trendene ikke avviker vesentlig fra tidligere år.

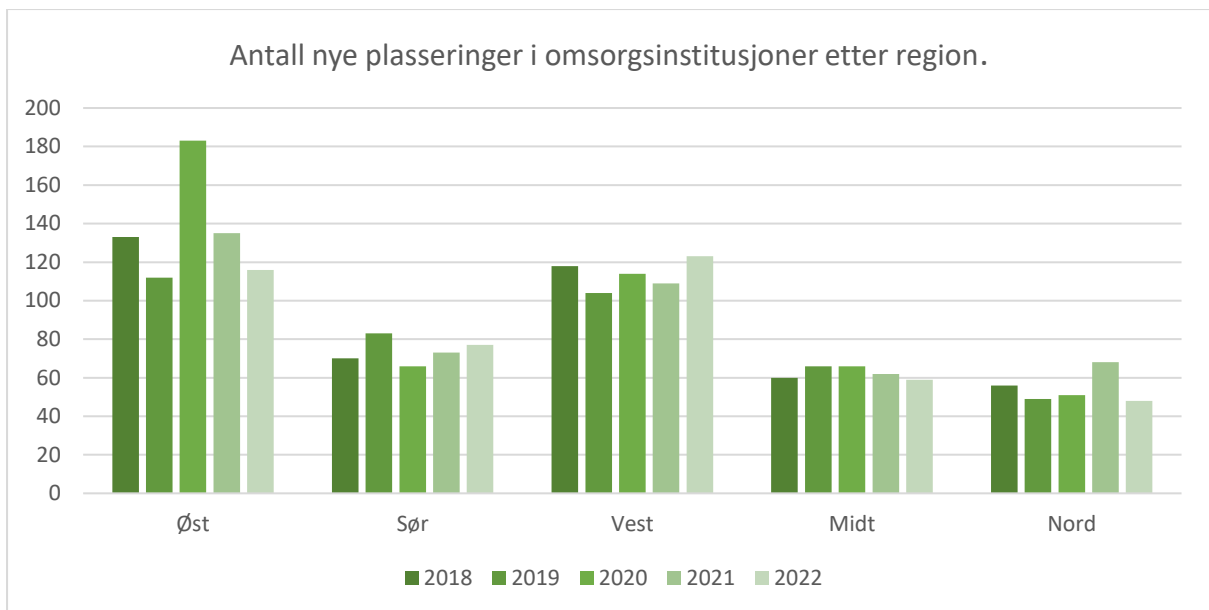
- I 2019 var median oppholdstid i omsorgsinstitusjonene i overkant av 400 dager. I 2022 er denne sunket til 322 – noe som utgjør en nedgang på over 20 prosent. Samtidig startet denne utviklingen allerede i 2020
- Tilsvarende tendens finner vi for oppholdstid i behandlingsinstitusjoner, heller ikke her ser vi en markant endring etter innføring av økt kommunalt finansieringsansvar fra 2022.
- Når det gjelder oppholdstid i beredskapshjem og akuttinstitusjon finner vi et mer stabilt bilde i løpet av de siste årene forut for reform, men for disse tiltakene er det antydning til noe økt oppholdstid i akuttinstitusjon de første 8 månedene etter at reform trådte i kraft. Dette kan ha sammenheng med vanskeligheter med å rekruttere fosterhjem.

3.1.4.1 Regionale variasjoner i bruk av institusjonstiltak og beredskapshjem

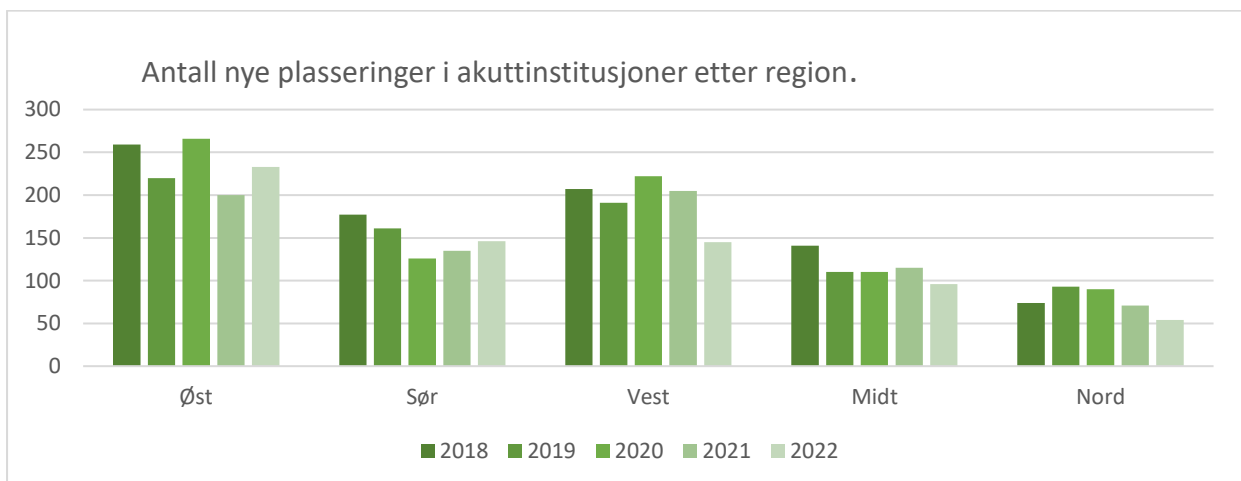
Det er store variasjoner mellom regionene med hensyn til nye plasseringer i institusjoner, beredskapshjem og spesialiserte fosterhjem. Nedenfor presenteres de regionale variasjonene i nye plasseringer i perioden 2018 - 2022.

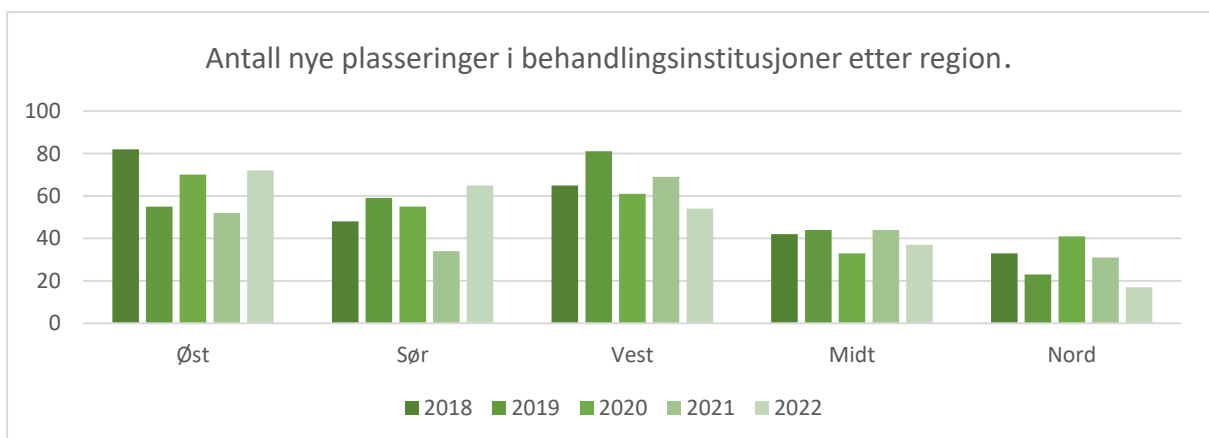
Kilde: Bufetats fagsystem BiRK

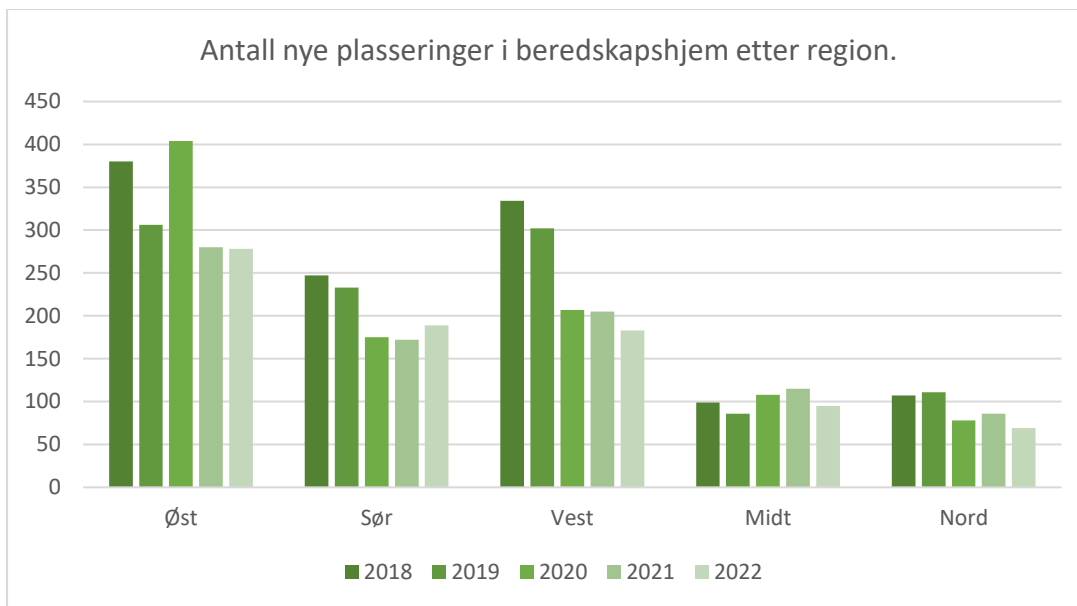
Kilde: Bufetats fagsystem BiRK

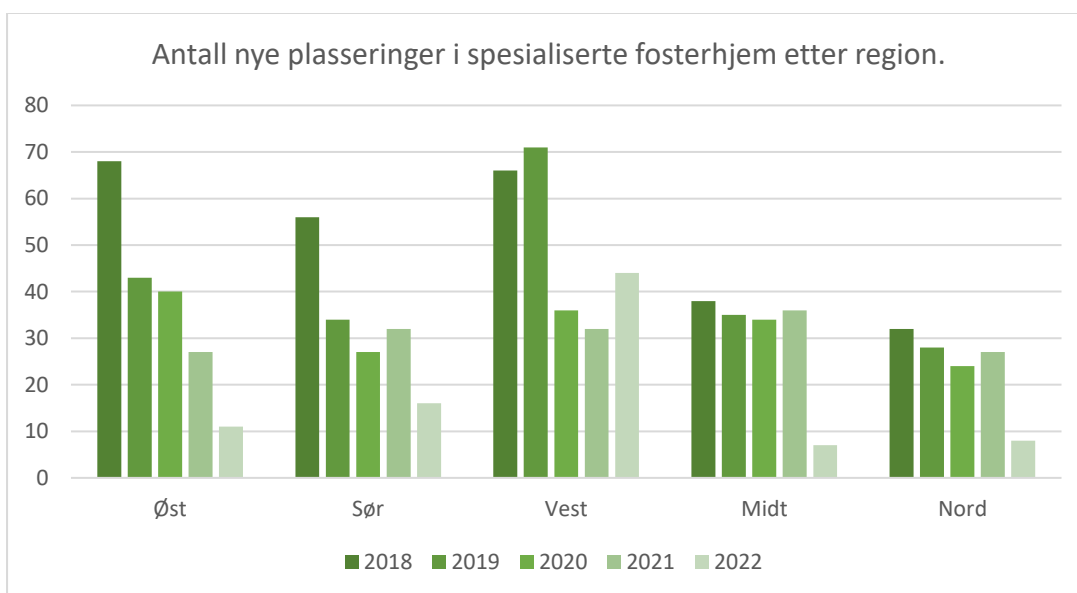
Kilde: Bufetats fagsystem BiRK

Kilde: Bufetats fagsystem BiRK

Kilde: Bufetats fagsystem BiRK

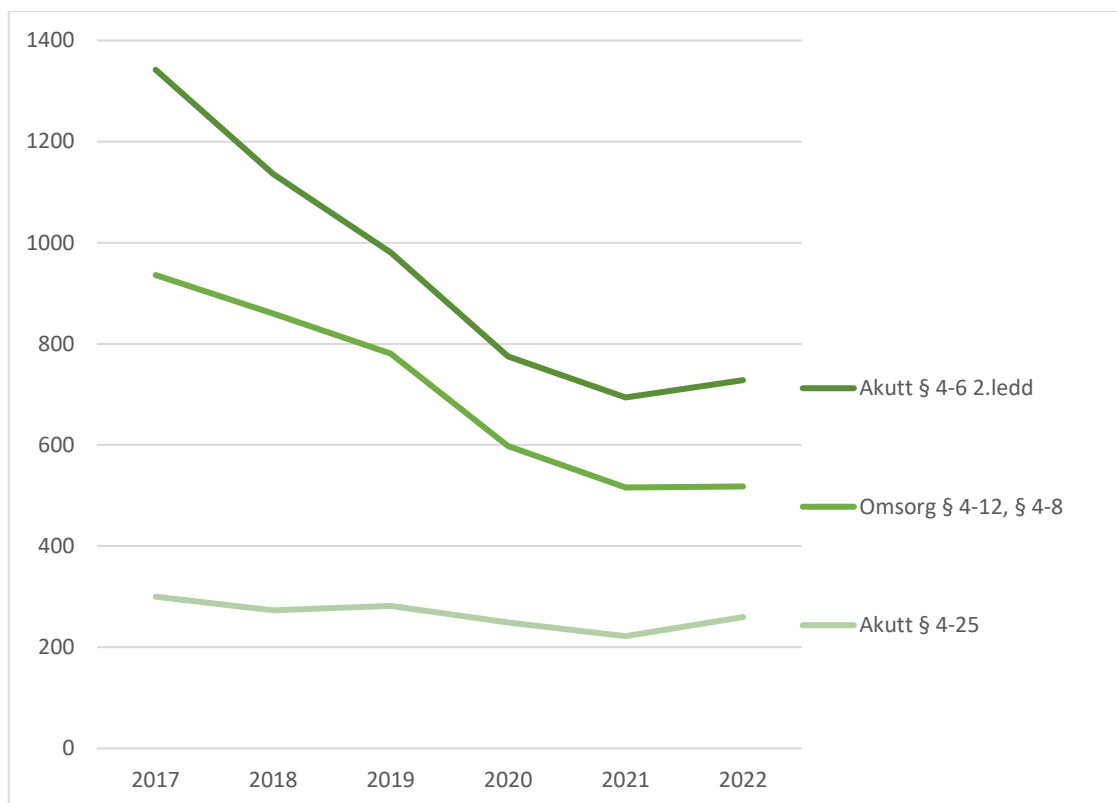

Kilde: Bufetats fagsystem BiRK

3.1.5 Omsorgsovertakelser er stabilisert etter siste år kraftige nedgang.

Uttrekk fra fylkesnemndenes fagsystemer viser antall barn med tvangsvedtak. De senere årene har det særlig vært en nedgang i antall barn med vedtak om omsorgsovertakelse og akuttvedtak som skyldes forhold i hjemmet (§ 4-6 annet ledd). Vi har innhentet tall fra 2017 til 2022 for å kunne se på utviklingen. Overordnet ser vi at den kraftige nedgangen i vedtak om omsorgsovertakelser har stoppet opp og antall saker er uendret fra 2021 til 2022. I tillegg finner vi akuttsaker både etter §4-6 2. ledd og § 4-25 økte noe fra 2021 til 2022. Det forsterker oppfatningen om at nedgangen i nye plasseringstiltak også skyldes at færre plasseres etter en samtykkebasert hjemmel.

Figur 5 Antall nye tvangsvedtak etter barnevernsloven i løpet av året, 2017 til 2022

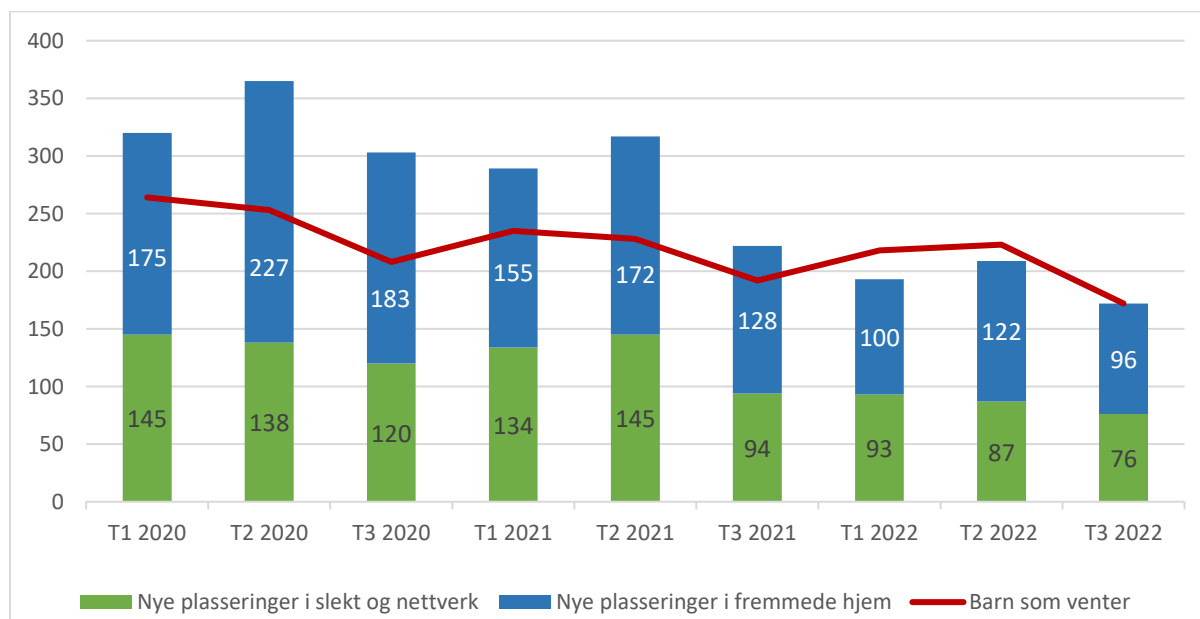

Kilde: Sentralenheten for barnevern- og helsenemnda

3.2 Hva viser årsrapporteringen fra Bufetat

3.2.1 Fosterhjem

Figur 6: Antall nye fosterhjemsplasseringer per tertial i kommunale fosterhjem der Bufetat gir Bistand. På grunn av etterregistreringer i fagsystemet vil tallene tilbake i tid kunne avvike fra tidligere rapportering.

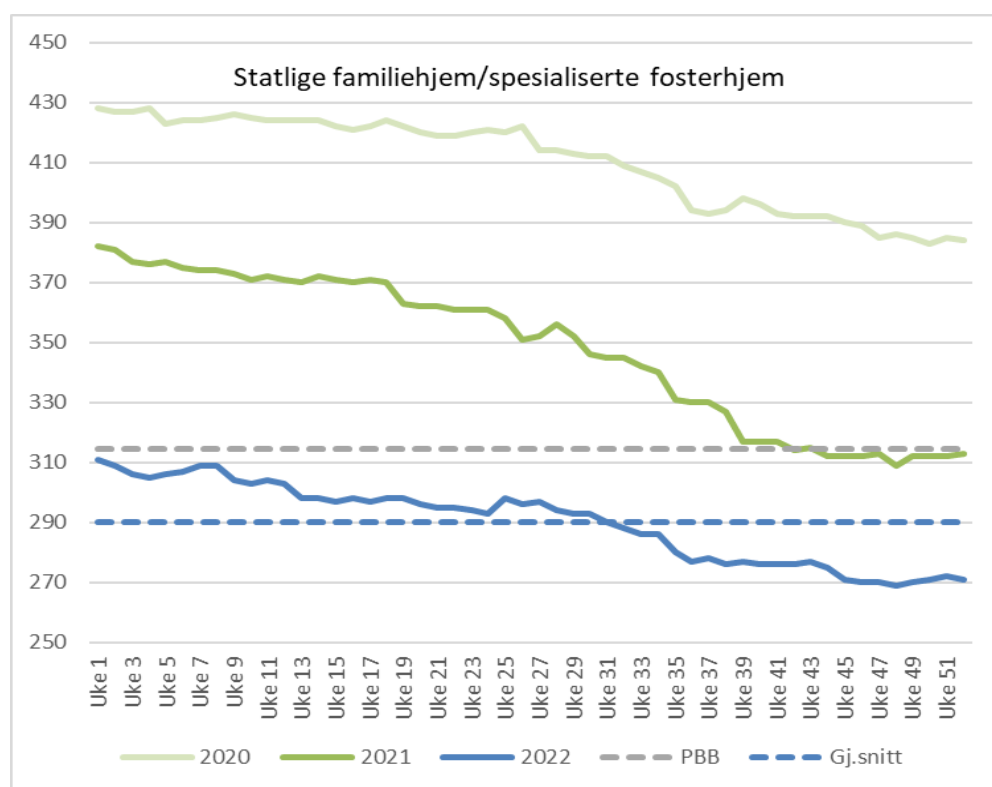
Kilde: Bufetats fagsystem BIRK

Figuren over viser antall nye fosterhjems plasseringer per tertial i kommunale fosterhjem der Bufetat gir bistand, fordelt på antall nye plasseringer i nye hjem (blå) og antall nye plasseringer i slekt og nettverk (grønn). I tillegg viser den antall barn som venter på fosterhjem etter dato for ønsket oppstart (rød).

Det var 574 nye fosterhjems plasseringer i 2022. Det er en nedgang på ca. 30 prosent fra 2021, hvor det var 828 nye fosterhjems plasseringer.¹ Tilsvarende tall i 2020 var 988. Andelen plasseringer i slekt og nettverk har vært relativt stabil de siste årene. I 2022 utgjorde plasseringer i slekt og nettverk 45 prosent av totale plasseringer, og det er uendret fra 2021. I 2020 var andelen 41 prosent.

Ved utgangen av 2022 var det 172 barn som ventet på fosterhjem etter dato for ønsket oppstart. Dette er en nedgang fra samme tidspunkt i 2021, da det var 192 barn som ventet på fosterhjem. Bufetats bistandsplikt utfordres dersom etterspørselen etter fosterhjem øker, med den konsekvens at flere barn må vente på fosterhjem. Bufdir ser at Bufetat ikke får nok familier gjennom opplæring og vurdering, og at det er for få egnede klargjorte familier til å møte kommunenes behov for fosterhjem.

Figur 7. Antall barn i statlige familiehjem/spesialiserte fosterhjem

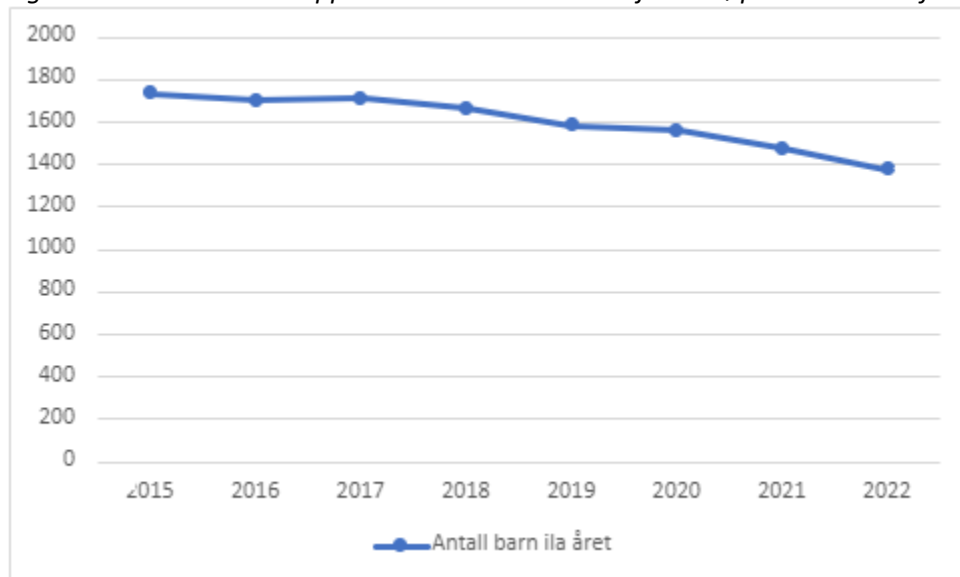

Figuren over viser utviklingen i antall barn i statlige familiehjem/spesialiserte fosterhjem i perioden 2020-2022. Den viser en jevn nedgang i bruken av statlige familiehjem/spesialiserte fosterhjem gjennom hele perioden.

¹ I årsrapport for Bufdir for 2021 ble det rapportert at 655 barn flyttet i fosterhjem med bistand fra Bufetat det året. På grunn av etterregistrering i fagsystemet er det tallet nå justert til 828. Tallet for 2022 kan tilsvarende bli justert i tiden framover. Den faktiske nedgangen i antall plasseringer fra 2021 til 2022 er derfor trolig noe mindre enn det som omtales her.

3.2.2 Barnevernsinstitusjon

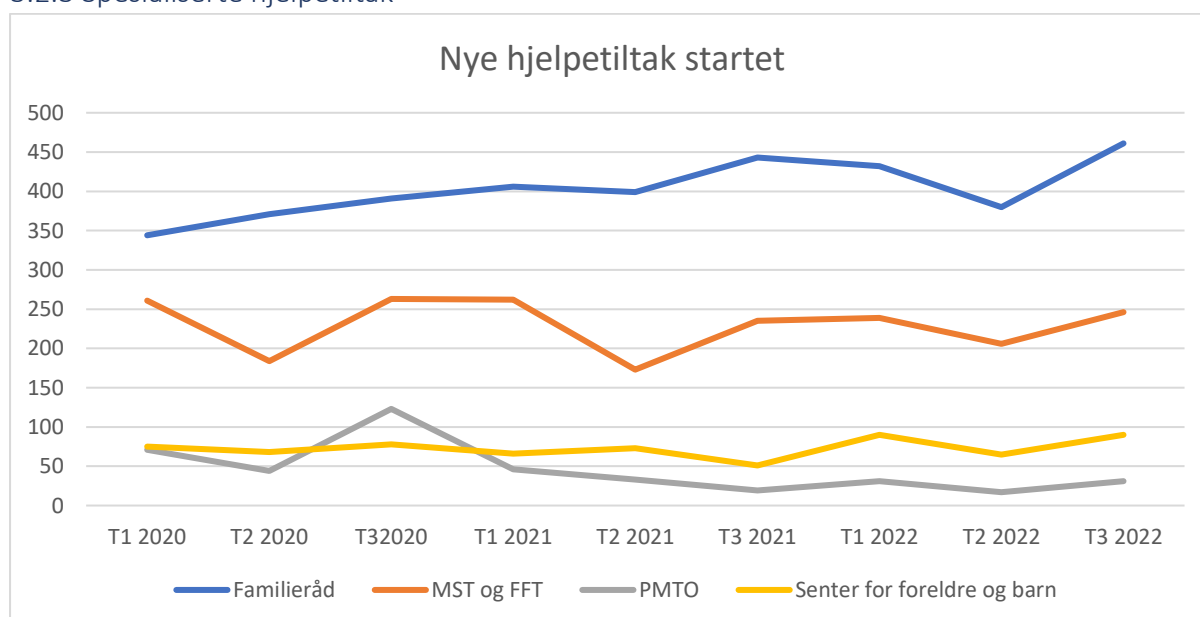
Figur 8. Antall barn med opphold i barnevernsinstitusjoner i løpet av året i Bufetats regioner.

Det var 1 378 barn med opphold i barnevernsinstitusjoner i Bufetats regioner 2022. Det er en nedgang fra 2021 hvor det var 1477 barn. Tilsvarende tall i 2020 var 1560. I starten av året rapporterte regionene om lavere innsøking sammenlignet med samme tid i 2021, mens det ser ut til at den har tatt seg opp i siste halvdel av 2022. Med unntak av Region nord har det vært en økning i antall barn i institusjon mot slutten av året i 2022.

Samlet var kapasitetsutnyttelsen i statlige institusjoner 71 prosent i 2022 mot 73 prosent i 2021. Kapasitetsutnyttelsen var lavest i behandling høy-institusjonene i 2022 med 42 prosent. Det har vært et klart uttalt mål å øke kapasitetsutnyttelsen i statlige institusjoner. Når de statlige plassene ikke utnyttes, og det istedenfor av ulike årsaker må kjøpes plasser, er dette kostnadmessig utfordrende.

3.2.3 Spesialiserte hjelpetiltak

Figuren over viser utviklingen i oppstart av nye spesialiserte hjelpetiltak per tertial de siste tre årene. MST og FFT (multisystemisk terapi og funksjonell familierterapi) har ligget relativt stabilt.

Gjennom barnevernsreformen ble det foreslått både en lovendring og faglig dreining av tilbudet ved sentre for foreldre og barn. Frem til i dag, hvor sentrene var hjemlet som hjelpetiltak, skal sentrene fra 01.01.2022 levere familieutredning. Fra 2022 vil bistand til utredninger være inngangen til Bufetats tilbud. Barnevernloven § 2-3 tredje ledd bokstav a regulerer når Bufetat kan gi barnevernstjenesten tilbud om utredning av omsorgssituasjonen til barn mellom 0-6 år, i regi av sentrene for foreldre og barn. Bufetat kan tilby slik utredning når det er stor usikkerhet ved om det er alvorlige mangler ved barnets omsorgssituasjon. Utredningen kan foregå som døgnutredning på senter for foreldre og barn, hjemmebasert eller som poliklinisk utredning i regi av senteret.

Det åpnes i midlertidig for statlig bistand til hjelpetiltak og oppfølging av barnet og familien etter endt utredning ved sentre for foreldre og barn, der dette vurderes som nødvendig for at barnet skal få forsvarlig hjelp (Prop. 73 L).

Det er en økning i bruk av Senter for foreldre og barn i 2022 sammenlignet med 2021. Det har vært rundt 95 avsluttede utredninger i 2022, i tillegg til 29 aktive utredninger ved årets utgang.

Det har vært en positiv utvikling i bruken av familieråd. Bruk av familieråd varierer fra kommune til kommune. Kommuner som Kristiansand, Kongsberg, Færder og Frogn har stor aktivitet, og har egne ansatte som har ansvar for familieråd. Disse kommunene benytter også familieråd i oppvekstsektoren, og ser familierådssatsingen som en del av oppvekstreformen. Andre kommuner har liten aktivitet, og sliter med høy turnover og dårlig ledelsesforankring.

Bufetat tilbyr metodestøtte med utgangspunkt i kommunenes behov. Bufetats regioner gjennomfører både digitale og fysiske grunnopplæringer flere ganger i året, samt temabaserte webinar. Regionene samarbeider om dette, og i 2022 deltok over 1500 på ulike opplæringer. Det er etablert et samarbeid med Oslo kommune, og Oslo inviteres med på både opplæringer og samlinger. De siste årene har Bufetat på initiativ fra kommuner etablert månedlige, digitale familierådsnettverk. Disse fungerer som læringsnettverk.

Det har vært en nedgang i oppstart av nye PMTO-tiltak i statlig regi hvert år siden 2020, men en liten økning dersom en sammenligner tredje tertial 2022 med tilsvarende periode i 2021. PMTO (Parent Management Training Oregon-modellen, en del av tidlig innsats for barn i risiko-programmet) er besluttet overført til kommunens ansvarsområde, men Bufetat tilbyr gratis implementeringsstøtte til kommuner for å få tilbudet på plass og vedlikeholde kvalitet over tid. Mange kommuner jobber med å få et tilbud på plass, men det tar tid å overføre oppgaver og kunnskap fra stat til kommuner.

3.3 Hva formidler Delrapport 1 om følgeevalueringen av barnevernsreformen

I det følgende formidles sentrale vurderinger og anbefalinger fra delrapporten for følgeevalueringen.

Barnevernledere og kommunedirektører har oppgitt de største utfordringene med å tilby rett hjelp til rett tid. Disse er følgende;

- at tilgjengelige hjelpetiltak ikke dekker behovene godt nok,
- utfordringer knyttet til mangelfull samhandling mellom kommunale tjenesteområder,
- mangelfull samhandling mellom kommunale tjenesteområder som en stor utfordring,
- vanskeligheter med å rekruttere kompetent personell,
- lav prioritering av forebyggende arbeid,

- for lav tilgang på egnede fosterhjem som større utfordringer med å tilby barn og unge rett hjelp til rett tid,
- lav tilgang på egnede fosterhjem som en utfordring,

Andre forhold som Menon vurderer er spesielt knyttet til hvert delmål er følgende;

- at kommunens forståelse om hva tidlig innsats og forebygging er både er varierende og uklar,
- det har vært en økning i samarbeidet på tvers av tjenester etter at barnevernsreformen trådte i kraft,
- potensialet for mer samarbeid er størst mellom barneverns-tjenesten og helse, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP),
- det er store forskjeller i hvorvidt kommuneledelsen og barnevernstjenesten har tilstrekkelig kunnskap og innsikt – i tilstand, utvikling og viktige problemstillinger i barnevernet,

Menon har identifisert flere anbefalinger ut fra oppstartsmålingen som er gjort med delrapporten;

- Behov for veiledning og gode eksempler på forebygging og tidlig innsats
 - Basert på at reformens vellykkethet står og faller på kommunenes forebyggende innsats, mener vi det står helt sentralt at det utarbeides nasjonale retningslinjer/veiledning i tidlig innsats og forebyggende arbeid i kommunalt barnevern. Vår erfaring tilsier samtidig at veiledning til kommuner blir mer brukt og relevant hvis den har et praktisk utgangspunkt. Det betyr at veilederen bør inkludere faktiske eksempler på virksomme forebyggende tiltak hentet fra norske kommuner. Veilederen bør ta høyde for at kommunenes forutsetninger og rammebetingelser varierer. Arbeid med forebygging og tidlig innsats kan eksempelvis være noe annet i en stor kommune enn en liten kommune. Det kan også vurderes å etableres en eksempelsamling på virksomme forebyggingstiltak som løpende oppdateres i løpet av reformperioden.
- Behov for en oppdatert analyse av samlet tilbud av fosterhjem
 - Vi anbefaler derfor at det gjennomføres en samlet analyse av kapasiteten for ulike typer fosterhjem. Kapasiteten bør vurderes opp mot forventet utvikling i historisk behov/etterspørsel for målgruppen
- Behov for ny og bedre statistikk
 - Sett i lys av at reformen blant annet handler om å gi kommunene et helhetlig ansvar for oppfølging og veiledning av fosterhjem, hadde det vært nyttig å få tilgang til statistikk på hvordan barna gis mulighet til å medvirke. Det er spesielt relevant for å kunne vurdere delmål 3 i barnevernsreformen (god rettssikkerhet).

3.4 Tverrfaglig innsats i kommunen, plan for forebygging etter barnevernsloven § 15-1

Statsforvalter formidler at flere kommuner samarbeider om å få til tidlig innsats og forebygging. At kommunen har en initiativtaker, med fokus på samarbeidsstruktur og forebyggende plan, fremheves som en suksessfaktor for enkelte kommuner. Enkelte kommuner har også ansatt egne medarbeidere til å sikre fremdrift for utarbeidelse av plan, samordning og samarbeid. Forankring hos kommunedirektør er av betydning for hvor langt kommunene har kommet i dette arbeidet.

Statsforvalter formidler at de fleste kommuner er i gang med utformingen av planen, og at det er gjennomført konferanser, seminarer og webinar, for å bistå kommunene med planarbeidet. Herunder også å fremheve gode planer som eksempler for andre kommuner. Statsforvalters dialogmøter har også vært en god arena for å løfte tematikken knyttet til forebyggende arbeid og kommunens plan. Utarbeidelse av plan om forebygging i kommunene er krevende. Kommunene etterspør støtte og hjelp og eksempler på plan, og det er sentralt å få avklart hvor i kommunens

planverk denne planen bør høre hjemme. Statsforvalter formidler at mange kommunene ønsker støttemateriell som formidler mer om kravene til planens innhold og sammenhengen til kommunens øvrige planer. Videre fremheves at Bufdirs veileder om årlig tilstandsrapportering kan gi inspirasjon til et slikt støttemateriell.

Nasjonal koordineringsgruppe vurderer at det bør gis støtte- og veiledningsmateriell til planen. Dette etterspørres også av kommunene. Det fremheves at kommuner kan ha avventet slikt støtte- og veiledningsmateriell i påvente av utarbeidelsen av plan. I påvente av utarbeidet materiell, er det viktig å kommunisere målsettingen i reformen så likt som mulig, slik at det ikke skapes ulike forståelser rundt i kommunene.

Koordineringsgruppen vurderer også at det er behov for at sentrale myndigheter formidler hva som vurderes som gode forebyggende og tverrsektorielle tiltak, og at dette med fordel også kan formidles via støtte- og veiledningsmateriell. Sett hen til at noen kommuner forstår arbeidet med tidlig innsats slik at det skal tas ressurser fra kommunalt barnevern, er det fint å tydeliggjøre overfor kommunene at reformen handler om forebygging og tidlig innsats, og det mer spisskompetansearbeidet som barnevernet skal være.

Statsforvalter formidler at barneverntjenestene er kjent med målsettingen i reformen, men at dette varierer i kommunen for øvrig, og at mange kommuner har utfordringer med å realisere målsettingene. Flere kommuner har kommet langt i arbeidet med å etablere strukturer, tiltak og arenaer for forebyggende arbeid og samordning av tjenester for barn og unge. Tilsvarende gjelder for kommuner som har erfaringer med og fra BTI modellen (Bedre Tverrfaglig Innsats)¹.

NOBO meddeler også at de andre velferdstjenestene i kommunen ikke er kjent med reformens målsettinger. NOBO fremhever at flere av kommunens øvrige tjenester har sine egne reformer, og at det dermed er viktig å få dette til å henge sammen. NOBO fremhever også at reformen kom på et veldig uheldig tidspunkt sett hen til de to siste årene med covid-19 pandemi. Statsforvalter fremhever at det også er en utfordring at bestemmelsen om kommunens ansvar er nedfelt i barnevernloven, med tanke på å ansvarliggjøre de andre velferdstjenestene. Samtidig nevnes i denne sammenheng, statsforvalters tilnærming og eget arbeid internt som sentralt i dialogen og arbeidet ut mot kommunene.

Nasjonal koordineringsgruppe presiserer at det er viktig å få belyst kommunens arbeid med tidlig innsats og forebyggende, og at Bufdir bør ha en ambisjon om å følge med på, og måle flere indikatorer for alle kommunens velferdstjenester.

Bufetat erfarer både gjennom kommunedialogen og i samhandlingen om bistand til plasseringer utenfor hjemmet, at flere barneverntjenester opplever at barnevernreformen er vanskelig å gjennomføre som en oppvekstreform. Dette kommer til uttrykk i form av vansker med å få mobilisert nødvendige og riktige tjenester til barn og unge fra andre deler av kommunen enn barneverntjenesten, og tilgang til tilgrensende tjenester til barnevern fra andre aktører enn kommunen.

I forbindelse med bistandsplikten og plasseringer utenfor hjemmet, opplever Bufetat at barneverntjenesten forteller om en stor arbeidsbyrde, når både nye oppgaver som følger av reformen, nye kompetansekrav og nye lovkrav til forebygging og plan for forebygging skal løses samtidig, og med til dels store forventninger om raske resultater.

Statsforvalter mener et samarbeid med KS og dialogen med kommuneledelsen er en suksessfaktor. Videre fremheves læringsnettverk og dialogmøter som viktige arenaer for å få med

kommuneledelsen. Arbeidet med å få til en ønsket forankring hos kommuneledelsen fremheves som et krevende arbeid.

Kommunene ønsker å bygge videre på parallelle prosesser, blant annet på kompetansestrategien. Dette er krevende å prioritere på tvers av tjenestene, og mange utviklingsprosjekter er i hovedsak de som formidles via statlige midler. Det er viktig med et informasjons- og avklaringsarbeid hva gjelder blant annet terskelen for meldinger som skal til barneverntjenesten, og hvilke tiltak barn og familier får i de tilfeller barneverntjenesten ikke er inne i familien.

NOBO har en bekymring knyttet til tallene, som viser en kraftig nedgang i meldinger, og en fortsatt høy prosentandel for henleggelse av melding og undersøkelse. De ser at sakene som kommer inn til barneverntjenesten er alvorlige, og krever at store ressurser hos barneverntjenesten settes inn.

Nasjonal koordineringsgruppe melder om at man i Nordlandsnettverket så en markant endring på slutten av året når det gjelder bekymringsmeldinger, herunder en økning på 20 %. Denne økningen er enda større de første syv ukene i 2023. Økningen kan ha en sammenheng med skolestreiken, og gjelder barn i alderen 10-12 år.

3.5 Portefølje tiltak, prioritering økonomi, nivå institusjonsbruk

Statsforvalter formidler at det fortsatt er flere kommuner/barneverntjenester som mangler bredde og tilgang på tiltak, og enkelte embeter mener at økonomien kan være til hinder for tiltaksvalg. Noen kommuner forsøker i enda større grad enn tidligere, å få til slekt- og nettverksplasseringer, og i noen tilfeller kan barnevernssaken bli overført til ny oppholdskommune.

NOBO er bekymret for kommuneøkonomien. Det fremheves at kommunenes tiltaksportefølje er mangelfull, og at de ikke har anskaffelseskompetanse om private kjøp. Kompetanseoverføring mellom Bufetet og kommune har funnet sted. Men staten har brukt år på å opparbeide seg kompetanse, det har ikke kommunene hatt samme mulighet til. Det er en uheldig kombinasjon at staten ikke kan kjøpe private fosterhjem, mens kommunene fortsatt har adgang til dette.

Statsforvalter formidler en bekymring for Bufetats oppfyllelse av bistandsplikten. De har mottatt klager på bistandsplikten, og disse er vurdert. De mener at det er flere forhold som ikke påklages, og at det dermed foreligger «mørketall». Samhandlingen mellom stat og kommune er også krevende. Kommunene blir «stående med barnet». Enkelte embeter formidler at kommunene opplever at Bufetat er tydeligere på at bistandsplikten ikke kan oppfylles i enkeltsaker, og at denne ærlige kommunikasjonen er viktig, sett hen til det nåværende utfordringsbildet.

Statsforvalter formidler også situasjoner der kommunene går utenom fosterhjemsplassing, spesialiserte tiltak, og at dimensjonering av tiltaksapparatet er et sentralt tema. Statsforvalter nevner også utfordringer i kommunene knyttet til kompetanse, turnover og det tidligere løpet før barnevernet kommer inn i saken.

Nasjonal koordineringsgruppe støtter opp under behovet om at det er et behov for en avklaring av hva bistandsplikten er, og hva den ikke er. Det fremheves samtidig at forståelse av bistandsplikten er tematikk på dialog- og samarbeidsmøter mellom Bufetat og kommuner, gjerne i regi av statsforvalter. Det at tall og analyser om barnevernet kan vise frem regionale forskjeller, vil gi et grunnlag for å undersøke nærmere hva dette kan skyldes.

Et statsforvalterembete formidler at noen kommuner er gode på rekruttering av fosterhjem i slekt og nettverk. Enkelte av disse hjemmene vurderes å ha behov for enda tettere og bedre oppfølging,

som oppleves som krevende for kommunene. Her kan det også være aktuelt med veileder/retningslinjer ol.

Nasjonal koordineringsgruppe formidler at hjelpetiltak i senter for foreldre og barn tilbys hvis det er kapasitet, men at det i hovedsak tilbys utredning. Når det gjelder PMTO tar det tid å få på plass kompetanse, og i opplæringsperioden blir det ikke et reelt tilbud for PMTO. Arbeidet med Grunnmodellen for hjelpetiltak har tatt tid, og man ser frem til at denne når ut til alle landets kommuner.

4. Bufdir sine vurderinger av risiko for måloppnåelse

I desember 2022 har barnevernsreformen virket i ett år, og vi har et bedre kunnskapsgrunnlag for å kunne vurdere status for gjennomføringen av reformen enn tidligere rapporteringstidspunkt. Det er likevel relativt kort tid siden reformens ikrafttredelse, og dermed for tidlig å slå fast hvilken effekt den vil få, og hva som kan forklares av reformendringene.

Overordnet finner vi at risiko og utfordringer knyttet til realiseringen av målsettingene ikke har endret seg siden forrige statusrapportering i september 2022. Men arbeidet med tiltak for å øke måloppnåelse er i gang, samt sentral kunnskapsinnhenting/analyseoppdrag. Dette kommer også til uttrykk i oppdrag for 2023, gitt til Bufdir, Bufetat og statsforvalter. Dette vil bli tydeliggjort i det følgende.

4.1 Pandemien

Barnevernsreformen ble iverksatt på et tidspunkt da vi hadde hatt covid-19-pandemi i en periode på to år.

Kunnskapsgrunnlaget identifiserer en risiko for at barn og unge i barnevernet også har fått en redusert psykisk helse som følge av tiltakene under pandemien. Dette gjelder kanskje i særlig grad for alle barn, og særlig barn i alderen 12-13 år. Videre stilles det også spørsmål ved om dette kan være en av årsakene til det økte antallet akutt plasseringer i juni/juli i region Øst.

NOBO formidler en bekymring knyttet til tallene, som viser en kraftig nedgang i meldinger, og en fortsatt høy prosentandel for henleggelse av melding og undersøkelse. Sakene som kommer inn til barneverntjenesten er alvorlige, og det krever at store ressurser hos barneverntjenesten settes inn.

Nasjonal koordineringsgruppe fremhever viktigheten av at vi husker på at det har vært pandemi siden 2020, og at vi må ta dette med i analysen og vurderingen av statistikk og i oppfølgingen av reformen. Det fremheves at barneverntjenesten har fått færre bekymringsmeldinger enn tidligere, og at dette kan tyde på at vi bør ha en begrunnet forventning om at flere barn vil kunne trenge barneverntjenester noe frem i tid.

Koordineringsgruppen minner om at pandemien også har bidratt til en slitasje i barnevernstjenesten, og at situasjonen i mange kommuner er krevende med tanke på økonomi, turnover og totalbelastningen som følge av reform, strategier og andre tiltak som skal implementeres/iverksettes.

Bufdir støtter vurderingene. Det er viktig å vurdere risiko for måloppnåelse i lys av en gjennomgått pandemi. Flere av tiltakene for reduksjon av risiko for måloppnåelse, nevnt i kapittel 5, vil kunne ha en positiv effekt. Vi vil følge med på dette fremover.

Når det gjelder tiltak knyttet til barn og unges reduserte helse, nevnes i denne sammenheng at «*Nasjonalt forløp for barnevern – kartlegging og utredning av psykisk, somatisk og seksuell helse, tannhelse og rus*» ble publisert i februar 2023. Forløpet skal sikre at barn og unge får nødvendig helsehjelp i kombinasjon med riktig tiltak i barnevernet.

4.2 Tverrfaglig innsats og plan for forebygging etter barnevernsloven § 15-1

Sterkere prioritering av tidlig innsats og forebygging i kommunene er en sentral målsetting for barnevernsreformen. Tidlig innsats kan være avgjørende og bidra til at vansker ikke eskalerer. Mye innsats legges i nettopp å komme tidlig inn. Barnevernsreformens presisering av kommunenes ansvar for å komme tidlig inn med tiltak er styrket gjennom plikten til å vedta en plan for forebygging av omsorgssvikt og eskalering av atferdsvansker. Formålet med planen er å bidra til overordnet forankring av det forebyggende tilbudet og av fordelingen av kommunens ressurser til dette arbeidet. At kommunestyret selv skal vedta planen innebærer at ansvaret ikke kan delegeres.

Identifisert utfordring og risiko knyttet til denne målsettingen er;

- *det er en utfordring at det ikke finnes anbefalinger om hvilke hjelpetiltak kommunene bør kunne tilby.*
- *tilbudet av forebyggende og foreldrestøttende tiltak baseres i stor grad på hva som er tilgjengelig i kommunene, i stedet for familienes behov og utfordringer.*
- *ikke alle kommuner har en bred nok tiltaksvifte til å dekke barns og familiers behov for hjelp,*
- *kommunene har for lite kunnskap om hvilke tiltak som virker forebyggende,*
- *det er en risiko at vi har for lite kunnskap om i hvilken grad tiltakene i kompetansestrategien som Bufdir har ansvaret for, har bidratt til å styrke hjelpetiltaksarbeidet, og om resultatene av tiltakene Bufdir gjennomfører vil vedvare over tid*

4.2.1 Plan for forebygging etter barnevernsloven § 15-1

Kunnskapsgrunnlaget viser at det fortsatt er mangler knyttet til iverksettelse og utarbeidelse av plan for kommunens forebyggende arbeid. Forståelsen er fortsatt den at enkelte kommuner ser ut til å ha en form for ventetid dette første året for gjennomføringen av barnevernsreformen.

Bufdir ser at kommunenes arbeid med utarbeidelse og iverksettelse av plan for det forebyggende arbeid tar tid. Det er fortsatt slik at kommunens planer først blir vedtatt på slutten av 2022 eller tidlig våren 2023. Samtidig er vi kjent med at utforming av denne typen plan i kommunen er en prosess, og at prosesser kan ta og bør ta tid. Vi vet at arbeidet med denne planen må koordineres med øvrige planer for kommunens tjenestetilbud på oppvekstområdet. Noen kommuner avventer fortsatt arbeidet med utarbeidelse av plan, blant annet fordi kommunen finner det noe uklart hvilket innhold planen skal ha, og hvor i planverket den bør høre hjemme.

Dersom relevante departementer for reformen med underliggende etater får det ønskede og nødvendige eierskapet til barnevernsreformen, vil dette også kunne medføre en økt fremdrift i utarbeidelsen av kommunens plan for forebygging kom på plass, fordi flere tjenester er med i arbeidet. Her kan kjernegruppen være en relevant aktør.

Menon anbefaler i delrapporten at det utarbeides nasjonale retningslinjer/veiledning i tidlig innsats og forebyggende arbeid i kommunalt barnevern. Anbefalingen har sitt utgangspunkt i at reformens vellykkethet står og faller på kommunenes forebyggende innsats.

For å støtte opp under kommunens arbeid med planen, er det kommunisert et ønske om støttemateriell, med informasjon om planens innhold, avklaring av planens kommunale planprosess og forankring, og hvordan planen kan ses i sammenheng med kommunens øvrige planer på oppvekstområdet. Sentrale tiltak for å redusere risikoen knyttet til dette risikotemaet, har vært at

statsforvalter viderefører den gode kommunikasjonen og dialogen embetene har med kommunene. Sentralt for denne kommunikasjonen er et fortsatt fokus på formidling av lovkrav, formålet med lovkravet, sammenhengen til målsettingen for barnevernsreformen, og en tydeliggjøring av at dette handler om kommunens plan for det forebyggende arbeidet og samordningen av tjenestetilbudet på oppvekstfeltet

Buudir har per i dag ikke utarbeidet støttemateriell til kommunene, som bidrag inn i deres arbeid med utarbeidelse av plan for det forebyggende arbeidet. Vi har en forventning om at lovendringene om samarbeid og samhandling mellom velferdstjenestene vil kunne bidra til at hele oppvekstsektoren blir kjent med at den omfattes av kommunenes forebyggingsplikt.

Publiserte veiledere som kan ha en relevans i denne sammenheng, er den nylig publiserte «*veileder: Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier*». Formålet med denne veilederen er å forklare de nye bestemmelsene nærmere, tydeliggjøre ansvar og myndighet, og gi veiledning på hvordan pliktene kan ivaretas. Veilederen har hovedvekt på målgruppene barn, unge og deres familier, og den kan være et bidrag i det å gi kommunene råd og tips knyttet til organisering og fordeling mellom etatene i kommunen, og hvordan etatene kan samarbeide.

Økt oppmerksomhet og trykk fra relevante departement for reformen med underliggende instanser og tjenesteområder, vil også kunne bidra til en økt interesse og eierskap til kommunens arbeid med utarbeidelse av plan for forebygging.

4.2.2 Samordning av tjenester

For å nå reformens målsetting om mer effektiv ressursbruk og oppgaveløsning, må kommunene prioritere forebygging i hele oppvekstsektoren. Barneverntjenesten og de andre tjenestene i kommunen, må samarbeide godt om utnyttelse av kompetanse og tiltak, tilpasset barnets og familiens behov og utfordringer.

Identifisert utfordring og risiko knyttet til denne målsettingen er blant annet at;

- *tilbudet av forebyggende og foreldrestøttende tiltak baseres i stor grad på hva som er tilgjengelig i kommunene, i stedet for familienes behov og utfordringer.*
- *ikke alle kommuner har en bred nok tiltaksvifte til å dekke barns og familiers behov for hjelp,*
- *kommunene har for lite kunnskap om hvilke tiltak som virker forebyggende*

Andre tjenester på oppvekstområdet i mange kommuner er fortsatt ikke godt nok kjent med reformens målsetting knyttet til kommunens forebyggende arbeid og samordning av tjenestetilbudet. Et sentralt tiltak er fortsatt en videreføring av statsforvalters kommunikasjon og dialogmøter med kommunene. Buudir er kjent med at enkelte embeter har involvert flere avdelinger fra eget embetet til disse dialogmøtene, herunder avdelinger med ansvar for blant annet barnehage, skole, og helse. Begrunnelsen for dette er at statsforvalter på denne måten får involvert kommunens tjenester på oppvekstområdet. Buudir har i den anledning formidlet de gode eksemplene i forbindelse med styringsdialogen med statsforvalter.

Buudir vurderer videre at kommuners arbeid knyttet til tidlig innsats generelt har forbedringspoteniale. Statsforvalter ser at det kan være utfordringer knyttet til samordning i små kommuner, selv der politisk ledelse er koblet på. Uavhengig av størrelse kan det også være variasjon i kommunene, der noen jobber godt og andre mindre godt. Flere statsforvaltere nevner BTI/BTS samarbeid som en positiv innretning for enkelte kommuner, og at de som ikke er BTI/BTS dermed ikke har det samme gode utgangspunktet. Kunnskapsgrunnlaget viser at en suksessfaktor for å få til dette arbeidet er initiativtakere, som bidrar til å formidle om barnevernsreformen til andre

velferdstjenester i kommunen, og med det får til en ønsket fremdrift. Enkelte kommuner har ansatte med dette formålet som arbeidsoppgave. Samarbeid med KS trekkes også frem som en suksessfaktor.

Dersom relevante departementer for reformen med underliggende etater får det ønskede og nødvendige eierskapet til barnevernsreformen, vil dette også kunne medføre en økt fremdrift i utarbeidelsen av kommunens plan for forebygging kom på plass. Dette fordi flere tjenester vil komme med i arbeidet. I denne sammenheng er departementenes initiativ til samordning for utsatte barn og unge gjennom Kjernegruppearbeidet sentralt. Dette samarbeidet vil kunne styrke arbeidet med koordinerte tjenester ytterligere. På direktorats nivå koordinerer Bufdir samarbeid med 13 direktorater, etater, tilsyn og institutt (Helsedirektoratet, Utdanningsdirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Direktoratet for e-helse, Statsped, Konfliktrådet, Politidirektoratet, Kriminalomsorgsdirektoratet, Folkehelseinstituttet, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, Husbanken og Medietilsynet). Det er store forventninger til at dette samarbeidet skal gi bedre koordinerte tiltak og innsatser slik at utsatte barn, unge og deres familier får nødvendig hjelp og oppfølging, uavhengig av hvilken tjeneste eller forvaltningsnivå som er ansvarlig.

Bufdir har også en forventning om at lovendringene om samarbeid og samhandling mellom velferdstjenestene, vil kunne bidra til at hele oppvekstsektoren blir kjent med at den omfattes av kommunens forebyggingsplikt

4.3 Portefølje, tiltak, prioritering økonomi, nivå institusjonsbruk

Med reformen skal barn og unge få bedre tilpasset hjelp i barnevernet ved at kommunene har større faglig og økonomisk ansvar på barnevernsområdet, og at ansvarfordelingen mellom stat og kommune er tydeligere. Fra fellesnotatet oppsummeres følgende;

- Barnevernsreformen legger opp til at kommunene etablerer gode hjelpetiltak lokalt, for å styrke sitt arbeid med tidlig innsats og forebygging,
- Kommunene har fått et økt ansvar for fosterhjemsarbeidet, og et fullt økonomisk ansvar for ordinære fosterhjem
- Bufetat har bistandsplikt og skal bistå kommunene med å skaffe fosterhjem når kommunen har vurdert at det ikke er muligheter til å finne fosterhjem i slekt og nettverk,
- Bufetat kan tilby plassering i spesialiserte fosterhjem (ikke bistandsplikt),
- Bufetat kan tilby spesialiserte hjelpetiltak (ikke bistandsplikt)

4.3.1 Fosterhjem

Det er en vedvarende utfordring med kapasitet og rekruttering av fosterhjem. Konsekvensene av mangelen på fosterhjem for det enkelte barn som trenger tiltaket er potensielt store.

Mangelen på egnede fosterhjem fører til at andelen barn som venter på tiltak etter ønsket oppstart er stabilt høyt, og at barn som bør være plassert utenfor hjemmet, ikke får det tiltaket de har behov for. Det er også mulig at enkelte kommuner lar være å fremme en sak om plassering, i saker der barnverntjenesten har vurdert at barnet er i behov av en plassering, når det til samme tid ikke foreligger/finnes et konkret plasseringsalternativ.

Dagens innretning av fosterhjemstilbudet er ikke vesentlig annerledes enn da ordningen ble innført. Fosterhjemsomsorgen er i stor grad fremdeles tuftet på et prinsipp om at velvillig innsats fra vanlige familier i befolkningen skal gi barn og unge gode omsorgsbetingelser og stabilitet i en «ordinær» familiekontekst. Dette tar ikke tilstrekkelig høyde for kunnskap om at en betydelig andel av barna i

fosterhjem har store og vedvarende behov, og heller ikke utviklingen i de rettslige og faglige kravene som stilles til fosterhjems plasseringer.

Fosterhjemstilbudet legger i for liten grad til rette for at fosterforeldre kan påta seg omsorgsoppgaven på vegne av samfunnet. Fosterforeldrene har få rettigheter og er prisgitt at kommunen stiller til rådighet rammebetingelser og oppfølging som muliggjør de til omsorgsoppgaven og som begrenser risikoen for egen familie og økonomi. Det er få nasjonale føringer på området og pedagogiske virkemidler har begrenset effekt for å redusere (betydelig) nasjonal variasjon. Dette gir også negative utslag på rekrutteringen.

En annen mulig årsak som kan forklare nedgangen av fosterhjem som vil påta seg oppdrag, er EMD-dommene og usikkerheten knyttet til betydningen av disse.

Kapasitetsutfordringer, og økende behov for fosterhjemstiltak, som kan håndtere komplekse og sammensatte behov, utfordrer samhandlingen mellom forvaltningsnivåene. Det forutsettes samtidig at langt de fleste barn kan plasseres i ordinære kommunale fosterhjem som tradisjonelt har blitt forstått som hjem uten store behov for tilpasninger. Behovet for forsterkning og tilpasning er likevel stort.

Kommunene fikk med barnevernsreformen fullt finansielt ansvar for fosterhjemmene, men uten øremerkede midler. Kommunene har ulike forutsetninger, ressurser og kompetanse til å ivareta oppfølgingen av fosterhjem for alle barns behov. Det har medført at det er stor variasjon i kommunenes tjenestetilbud og i oppfølging av fosterhjemmene.

Ovennevnte utfordringsbilde påvirker også samhandlingen mellom kommunalt og statlig barnevern. Det informeres om tidvise utfordringer i samhandlingen.

I fellesnotatet fra nasjonal koordineringsgruppe, er det formulert at det er en risiko for at Bufetat reduserer kapasiteten for mye i tilbudet om spesialiserte fosterhjem, og at barn og unge ikke får det tilbudet de har behov for. Det framholdes at risikoen er størst der Bufetat ikke har bistandsplikt. Det blir påpekt at kommunene har liten påvirkningskraft på tilbudet av disse tjenestene. Risikoen øker med manglende behovsvurderinger i kommunene. Det kan fortsatt oppstå ansvarsforskyvning.

Hovedutfordringen er likevel at kapasiteten i Bufetats tilbud om spesialiserte fosterhjem ikke er i samsvar med kommunenes behov. Ett år etter barnevernsreformens iverksettelse er det i liten grad endring i kommunenes kjøp av statlige tiltak. Kapasiteten utfordres ikke først og fremst av en reduksjon i tilbudet, men at kapasiteten er utnyttet og at rekrutteringsutfordringene også gjelder statlige fosterhjem. Det kan forsterke samhandlingsutfordringene at kommunene etterspør tiltak som det ikke er bistandsplikt på, og som det ikke er tilstrekkelig kapasitet for.

Rekrutteringen beskrives som mer krevende enn tidligere år. Bufdir har vurdert det som nødvendig å gjøre en grundig analyse av om fosterhjemsinstituttet er innrettet med tilstrekkelige og forutsigbare rammer for at fosterforeldre skal lykkes med sitt viktige samfunnsoppdrag – å gi barna god omsorg og utviklingsstøtte. Utfordringene på fosterhjemsfeltet krever at veiledningen om statlige tiltak er tydelig og at tjenestekatalogene blir bedre kjent. Det er også aktuelt å styrke fag- og tjenestetøttilbudene fra Bufetat til kommunene.

Bufdir har vurdert at det er behov for å løfte fosterhjemmenes rammer og vilkår, og utarbeider nå en rekke forslag til tiltak på fosterhjemsområdet som vil adressere dette.

4.3.2 Private tilbydere

Kommunene har et fullt finansieringsansvar for fosterhjem, og kan fortsatt inngå avtaler med private aktører. Det innebærer at kommuner som ønsker et fosterhjem fra en privat aktør, må kjøpe dette direkte fra den private leverandøren og at Bufetat er ikke en del av denne avtalen. Bufetat har i 2022 bidratt med informasjon og kompetansebygging i kommunene for de områdene der kommunene får overført oppgaver. Region øst, enhet for inntaksstøtte har utarbeidet en digital opplæringspakke om kjøp av fosterhjem fra private leverandører, som er tilbudt kommunene. Det er allikevel kommuner som fortsatt ikke har tilstrekkelig kompetanse til å foreta anskaffelse av private fosterhjem.

Kombinasjonen av at Bufetat ikke har anledning til å kjøpe fosterhjem av private tilbydere, men kommunene fortsatt har det frem til juni 2023, fremheves som uheldig. Kjøp av private fosterhjem er svært kostbart. Den utfordrende situasjonen med å rekruttere fosterhjem generelt er med på å presse prisene oppover. Sett i lys av manglende tiltaksportefølje i kommunene, høye egenandeler på statlige tiltak, manglende bistandsplikt på spesialiserte fosterhjem, og den generelle utfordringen med kapasitet og rekruttering av fosterhjem i landet, er utfordrende for både Bufetat og kommune.

4.3.3 Kommunens tiltaksportefølje

Et målbilde for å nå reformens målsettinger, er at kommuner samarbeider på tvers av tjenester, og har utviklet en differensiert og virksom tiltaksportefølje. Barnevernet jobber sammen med de andre tjenestene om å tilpasse hjelpen til barn og familiers helhetlige livssituasjon.

Utfordring og risiko for å ikke nå reformens målsettinger er at det er uklart hva kommunene skal levere av hjelpetiltak/fosterhjemstjenester, og at det oppstår huller i overgangene mellom statlige og kommunale tiltak. Videre er det begrenset kapasitet i det statlige tiltaksapparatet, noe som kan føre til at kommunen ikke alltid får tilbud om utredning knyttet til sped- og småbarn når familien er i målgruppen. Dette er også tilsvarende for spesialiserte fosterhjem og spesialiserte hjelpetiltak.

Kunnskapsgrunnlaget viser at det fortsatt er mangler i oppbygging av tiltaksporteføljen i kommunene. Dette fremkommer særlig i forbindelse med samhandlingen mellom Bufetat og kommunene. Vi vurderer at dette er en felles oppfatning hos begge parter. Dette kan ha sammenheng med at ikke alle velferdstjenester er kjent med sitt ansvar knyttet til reformen, og at kommunenes plan for det forebyggende arbeidet ikke er ferdig behandlet. De nye bestemmelsene om samarbeid og samordning som trådte i kraft i august 2022, kan bidra til at de øvrige kommunale velferdstjenestene blir sitt ansvar mer bevisst. Styring av kommunens tjenester, og tiltakene med statsforvalters dialogmøter på barnevernsområdet, sammen med etablerte læringsnettverk fra kompetansestrategien, vil kunne bidra til at vi kan se en endring fremover i 2023. At de andre kommunale velferdstjenestene ikke er like godt kjent med reformen, kan ha en sammenheng med at bestemmelsen om kommunens ansvar for forebygging og plan, er plassert i barnevernsloven.

Våren 2022 tok Bufdir initiativ til en kartlegging av kommunenes behov for hjelpetiltak i stort og spesialiserte hjelpetiltak særskilt. Kommunene rapporterte blant annet at de mangler tiltak for å møte befolkningens behov, at det er vanskelig å skaffe ressurser og opprettholde kompetanse til å yte tilpasset hjelp til den enkelte på lokalt nivå. Kompleksiteten i problematikken som barn, ungdom og familier lever med virker å øke, og kommunenes forebyggende ansvar etter barnevernsreformen er krevende å innfri. Kommunene ønsker seg tydeligere retningslinjer, ansvarsbeskrivelser og flere ressurser fra sentralt hold for å møte større forventninger i årene fremover.

Det videre arbeidet med en grunnmodell for hjelpetiltak i kommunalt barnevern vil også kunne gi viktige bidrag framover, men kan ikke dekke alle de utfordringene kommunene påpeker. Ressurs- og

kompetansespørsmålene vil eksempelvis ikke løses gjennom verktøy for systematikk og kvalitet i barnevernstjenestens hjelpetiltaksarbeid alene.

4.3.4 Nivå institusjonsbruk og statlige hjelpetiltak

Det har vært nedgang i institusjonsbruk over tid, men samtidig er ikke dette et entydig bilde. Prissetting av egenandeler kan virke inn på kommunenes bruk av tiltak fra Bufetat. Det er en risiko for at barn og unge ikke får tilstrekkelig inngripende tiltak, eller at tiltakene blir gitt for sent. Det er også en risiko for at en høy kostnad på en institusjonsplassering kan medføre at barn som bør bli plassert, ikke blir plassert. På den annen side kan det likevel tenkes at barnet vil få den riktige hjelpen av kommunen. Dette har vi ikke grunnlag for å slå fast i dag.

Tydelig ansvarsfordeling og gode samarbeidsrutiner i tillegg til økt økonomisk ansvar, vil legge grunnlaget for god samhandling mellom de ulike forvaltningsnivåene. Dersom reformens tiltaksvidring lykkes, vil det med tiden kunne redusere et behov for institusjonsplasseringer.

Bufdir sin kartleggingsrapport belyser også hvordan både kommuner og Bufetat vurderer behovet for spesialiserte hjelpetiltak i statlig regi i dag og fremover. Tiltakene i Bufetats regioner har utfordringer med å dekke etterspørselen, og selv om de strekker seg langt, får de ikke dekket alle deler av Norge likeverdig. Bufdir jobber med satsingsforslag for 2024 som skal sikre finansiering til å styrke tilbudet av spesialiserte hjelpetiltak. Satsingsforslaget inneholder direktoratets vurderinger og plan knyttet til dimensjonering av det statlige tilbudet av hjelpetiltak, samt det regionale tilbudet av implementeringsstøtte til kommunene i bruk av kunnskapsbaserte hjelpetiltak.

5. Tiltak fremover - for realisering av barnevernensreformens målsettinger

5.1 Styrke forankring på ledernivå i kommunene

Utarbeidelse av støttemateriell for kommunens plan for forebygging er sentralt for å støtte opp under kommunens arbeid med planen. Det er her ønskelig at støttemateriellet har informasjon om hva planen skal inneholde, om planens kommunale planprosess og forankring, og informasjon om hvordan planen kan ses i sammenheng med kommunens øvrige planer på oppvekstområdet.

De nye bestemmelsene om samarbeid og samordning som trådte i kraft i august 2022, kan bidra til at de øvrige kommunale velferdstjenestene blir sitt ansvar mer bevisst. Styrking av kommunens tjenester, og tiltakene med statsforvalters dialogmøter på barnevernssområdet, sammen med etablerte læringsnettverk fra kompetansestrategien, vil kunne bidra til at vi kan se en endring fremover i 2023. Tiltak som samarbeidsfora for kommunedirektører og kommunalsjefer – der også planprosess for forebyggende plan er tema, kan også her bidra i realiseringen av reformens målsetting.

Direktoratene har i samarbeid utarbeidet «Tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge» (Nasjonal faglig retningslinje), «Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier» (nasjonal veileder), og «Sammen om barn og unges helse» (nasjonal faglig retningslinje, på høring, Helsedirektoratet). Disse mener koordineringsgruppen at gir et godt utgangspunkt for å utarbeide støtte- og veiledningsmaterieell, som vil kunne bidra til økt måloppnåelse for reformens målsetting.

5.2 Videreutvikle arenaer for samhandling mellom sektorene på alle nivå

Barneverntjenesten og de andre velferdstjenestene i kommunen, må samarbeide godt om utnyttelse av kompetanse og tiltak, tilpasset barnets og familiens behov og utfordringer. Her foreligger det en

forventning om at lovendringene om samarbeid og samhandling mellom velferdstjenestene, vil kunne bidra til at hele oppvekstsektoren blir kjent med at den omfattes av kommunens forebyggingsplikt.

Risiko- og utfordringsbildet knyttet til målsettingen om tverrfaglig innsats, vil kunne reduseres/bedres dersom denne forankringen realiseres. Det er viktig at reformen forankres hos hvert enkelt departement som reformen berører, slik at underliggende instanser og etater får et større eierskap og ansvarsforhold til reformens målsettinger. Kjernegruppen og direktoratsamarbeidet vil kunne være sentralt her. Aktuelle tiltak fremover er også å benytte KS sine allerede etablerte samarbeidsfora for kommunedirektører og kommunalsjefer, der også planprosess for forebyggende plan er tema.

For å ivareta sårbare barn og unge kreves et robust system, og vi må ha en særlig oppmerksomhet mot kapasiteten i kommunalt og statlig barnevern, slik at vi klarer å tilby hjelpen som barn og unge har krav på. Vi ser flere trekk i skolesektoren, som læringsmiljø, resultater fra elevundersøkelsen, og ungdomskriminalitet. Flere forhold som peker i retning av at vi må håndtere komplekse forhold, og dette skal vi ha et særlig fokus på fremover i 2023.

Bufdir har fått i oppdrag å tilpasse og videreutvikle de løsningene som er utviklet for kommunalt barnevern gjennom DigiBarnevern-prosjektet til bruk i det statlige barnevernet. Et formål med dette er å lette kommunikasjon og informasjonsflyt mellom stat og kommune.

5.3 Tydeliggjøre roller og ansvar (bistandsplikt)

Kommunikasjonstiltak om ansvar og roller, vil kunne bidra til å styrke, og i større grad få etablert en felles forståelse av roller og ansvar i stat og kommune. Implementering og etterlevelse av tjenestekataloger er sentralt i dette arbeidet. Et sentralt tiltak er også det pågående arbeidet med å avklare hva tiltaket spesialiserte fosterhjem skal være.

Vedvarende utfordringer med kapasitet og rekruttering av fosterhjem, og utfordringer knyttet til innholdet i spesialiserte fosterhjem, overgangen fra avtaler om statlige familiehjem og manglende tiltaksportefølje i kommunene, sammenholdt med vår generelle kunnskap og oppfølging av fosterhjemsområdet, har medført at vi har fremmet flere satsningsforlag der Bufdir adresserer de grunnleggende utfordringene i fosterhjemsinstituttet.

Grunnmodellen for hjelpetiltak er et utviklingsarbeid med mål om å lage en modell for hvordan barnevernstjenester kan arbeide systematisk med hjelpetiltak for barn, ungdom og familier. Modellen skal være grunnleggende, og ikke erstatte kunnskapsbaserte tiltak barnevernstjenester allerede tilbyr, men heller bidra med helhetlig systematikk og struktur for arbeidet. Grunnmodellen vil kunne gi viktige bidrag framover, men kan ikke dekke alle de utfordringene kommunene påpeker. Ressurs- og kompetansespørsmålene vil eksempelvis ikke løses gjennom verktøy for systematikk og kvalitet i barnevernstjenestens hjelpetiltaksarbeid alene.

5.4 Følge opp kompetansestrategien

Kunnskapsgrunnlaget viser at det er mangler i oppbygging av tiltaksporteføljen i kommunene. Styrking av kommunens tjenester, og tiltakene med statsforvalters dialogmøter på barnevernsområdet, sammen med etablerte læringsnettverk fra kompetansestrategien, vil kunne bidra til at vi kan se en endring fremover i 2023.

Kompetansestrategien gjelder fra 2018-2024, og består av tiltak og satsninger som sammen og over tid skal bidra til et bedre barnevern. Satsningen følges av en følgeevaluering fra Oslo economics, og evalueringen viser at mange kommuner allerede har hatt god nytte av deltakelse i de ulike tiltakene,

og at det er kommuner som ikke har fått like stort utbytte av satsningen så langt. Dialogmøtene får særlig gode tilbakemeldinger, og mange av kommunene som har deltatt i veiledningsteam eller tjenestetøtteprogrammet har hatt en god utvikling og flere kommuner jobber mer målrettet med det tverrsektorielle og forebyggende arbeidet. De aller fleste kommuner deltar i et læringsnettverk. Læringsnettverkene jobber med prosjekter for å styrke fosterhjemsarbeidet eller i prosjekter med egeninitiert tematikk. Selv om det er flere nettverk som jobber med tiltaksutvikling, noen på tvers av sektorgrensene, viser kunnskapsgrunnlaget at det fortsatt er stort rom for forbedring når det gjelder oppbygging av tiltaksporteføljen i kommunene. Grunnmodell for hjelpetiltak vil kunne bidra til bedring av dette.

Det er fortsatt et behov for kraftfull og vedvarende satsing på kompetanse.

Med ny barnevernslovgivning og effektene av barnevernsreformen kreves det delvis omstilling og nytenkning i tjenestene. Også på kommuneledelsens nivå. I tillegg skal både kommuner og tjenester forholde seg til kompetansekrav og kvalitetsutvikling. Selv om tiltakene knyttet til kompetanse- og kvalitetsutvikling, og innretningen på tiltakene er ment som støtte og positive rammebetingelser for tjenestene, så er det samtidig liten tvil om at mange tjenester også opplever gjennomføringen av denne satsingen som noe som krever særskilt kapasitet av dem. Bufdir har fått i oppdrag å utvikle en helhetlig satsing på styring og ledelse i det kommunale barnevernet.

5.5 Videreføring av Nasjonal koordineringsgruppe - 2023

Departementet har utarbeidet nytt mandat for Nasjonal koordineringsgruppe, og invitert med deltakelse fra FO for å styrke kommunal deltakelse.

Det fremgår av nytt mandat for 2023 at Nasjonal koordineringsgruppe skal møtes en gang hvert kvartal, herunder i etterkant av kommunenes halvårlige lovpålagte rapporteringer.

Formålet med koordineringsgruppens arbeid er;

- å sammenstille og vurdere informasjon om utviklingen i kommunene i kjølvannet av barnevernsreformen, slik at man på et tidligst tidspunkt kan gripe inn og korrigere eventuell uheldig utvikling
- å identifisere aktiviteter og tiltak som kan bidra til positiv utvikling i kommunene i spørsmål relevant i forbindelse med reformen, og formidle dette bredt på hensiktsmessig måte.
- Se hen til større endringsprosesser som vil medføre omstillinger i kommunalt barnevern, og som har betydning for gjennomføringen av reformen
- Identifisere og påpeke eventuelle forhold som kan bidra til feil utvikling sett opp mot reformens målsettinger, og vurdere i hvilken grad årsakene ligger i reformen eller i andre forhold.

I 2023 vil Koordineringsgruppen ha en særlig oppmerksomhet på utviklingen av kommunenes arbeid med tiltaksvidning mot det forebyggende arbeidet i andre sektorer, utviklingen i disse sektorene generelt, eksempelvis skolemiljøsaker, ungdomskriminalitet, bemanning helsestasjon.

5.6 Dokumentere status i sektoren – kvalitativt og kvantitativt

Kunnskapsgrunnlaget er sentralt for å gi beskrivelser av tilstanden, og for å vurdere konsekvenser, og på sikt effekter av barnevernsreformen. God dokumentasjon av status i sektoren, kvantitativt og kvalitativt er sentralt, gir oss et sentralt og viktig kunnskapsgrunnlag. Dette kunnskapsgrunnlaget vil suppleres med informasjon innhentet fra dialogmøter med statsforvalter, Nasjonal koordineringsgruppe, Norsk barnevernlederorganisasjon og Barneombudet. Det at Nasjonal koordineringsgruppe har en slik bred sammensetning, vil også ha en verdi i seg selv – herunder ved

at gruppen utveksler informasjon med hverandre, og at den med dette kan ta med informasjonen inn i eget arbeid med å bistå med gjennomføringen av reformen

For å undersøke effektene av barnevernsreformen, er det sentralt at følgeevalueringen av reformen fortsetter frem i den oppsatte perioden frem mot 2027. Følgeevalueringen vil ha et særlig fokus på tidlig innsats og forebygging i 2023. Videre er det sentralt for vårt oppfølgingsansvar, at vi mottar delrapporter underveis. Neste delrapport har oppsatt leveranse høsten 2023. Delrapporten kan gi oss et grunnlag for iverksettelse av aktuelle tiltak.

I delrapporten fremheves at det er behov for ny og bedre statistikk. Sett i lys av at reformen blant annet handler om å gi kommunene et helhetlig ansvar for oppfølging og veiledning av fosterhjem, anbefaler Menon at det hadde det vært nyttig å få tilgang til statistikk på hvordan barna gis mulighet til å medvirke. Det er spesielt relevant for å kunne vurdere delmål 3 i barnevernsreformen om god rettssikkerhet.

5.7 Oversikt over tiltak

I tabellen listes de tiltak som vil være aktuelle for å realisere målsettingen i reformen. Med status pågående, menes her at tiltaket kan være under utarbeidelse, eller at allerede utarbeidet tiltak er tilgjengelig for barnevernet.

Tiltak	Nytt	Pågående*	Utført	Ansvarlig instans
Satsningsforslag fosterhjemsinstituttet		ja		Buudir
Adressere grunnleggende utfordringer i fosterhjemsinstituttet og foreslå tiltak	Ja			
Spesialiserte fosterhjem; vurdere innholdet i tiltaket, og se det i sammenheng med fosterhjemsinstituttet for øvrig.		Ja		Buudir
Grunnmodellen for hjelpetiltak		Ja		Buudir
Utarbeidelse av støttemateriell for kommunens plan for forebygging, for å bistå kommunene med dette arbeidet.	Ja			Buudir
Utvikling av en helhetlig satsing på styring og ledelse i det kommunale barnevernet. Satsingen må ses i sammenheng med allerede igangsatte tiltak gjennom kompetansestrategien for det kommunale barnevernet 2018-2024.	Ja			Buudir
Kjernegruppen: løpende vurderinger av relevante tiltak/oppgaver mht tiltak rettet mot tverrsektorielle tiltak. Nylig startet: Tverrsektorielle ledelsestiltak	Ja			Buudir med flere direktorater (Ufdir, Hdir, Avdir(?))
Buudir jobber med satsingsforslag for 2024 som skal sikre finansiering til å styrke tilbudet av spesialiserte hjelpetiltak. Satsingsforslaget inneholder direktoratets vurderinger og plan knyttet til dimensjonering av det statlige tilbudet av hjelpetiltak, samt det regionale tilbudet av implementeringsstøtte til kommunene i bruk av kunnskapsbaserte hjelpetiltak	Ja			Buudir/Bufetat
Bufetat har fått i oppdrag: Pilotere og implementere standardisert forløp hjelpetiltak i sentre for foreldre og barn.				Bufetat

Fasilitere samhandlingsarenaer mellom kommune og Bufetat		Ja		statsforvalter
Kommunisere barnevernsreformens innhold til kommunen og kommunens velferdstjenester		Ja		Bufdir, KS, statsforvalter
Implementering og etterlevelse av tjenestekataloger, slik at innholdet praktiseres i kommunalt og statlig barnevern		Ja		Bufdir, KS, statsforvalter
Kommunisere EMD dommene, og effekten den har på vurdering av forsvarlige tjenester.		Ja		Bufdir, statsforvalter,
Utvikle en felles oversikt over gode tiltak som er utviklet av kommunene gjennom diverse samarbeidsprosjekter.		Ja		Bufdir, KS
Revidere standardpresentasjonen om barnevernsreformen –spisse presentasjonen mot gjennomføringsperspektivet		Ja		Bufdir
Samarbeidsfora for kommunedirektører og kommunalsjefer – der også planprosess for forebyggende plan er tema		Ja		KS
Kommunikasjon av faglige anbefalinger om økonomiske rammer for fosterhjem.		Ja		Bufdir, KS, Statsforvalter
Utarbeide en digital opplæringspakke om kjøp av fosterhjem fra private leverandører som kommunene kan benytte			Ja	Bufetat
Bufdir har fått i oppdrag å tilpasse og videreutvikle de løsningene som er utviklet for kommunalt barnevern gjennom DigiBarnevern-prosjektet til bruk i det statlige barnevernet. Et formål med dette er å lette kommunikasjon og informasjonsflyt mellom stat og kommune.	Ja			Bufdir